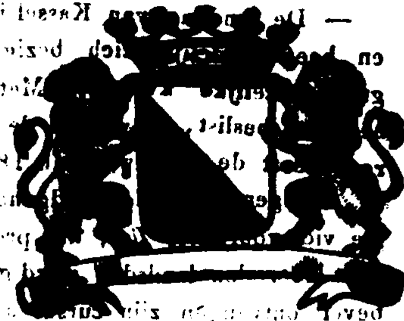
A. 1853. VRIJDAG den 15. April. N°. 45.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT.

ALGEMEEN ADVERTENTIEBLAD.

De [illegible] J. [illegible] gelieve zich ter Stedelijke Secretarie van Utrecht te vervoegen vóór Woensdag 20 April 1853, van des morgens tien tot des namiddags twee ure.

Utrecht, den 12. April 1853.

Ter ordonnantie van Heeren Burgemeester en Wethouders der stad Utrecht

H. G. RÖMER.

TURKIJE.

KONSTANTINOPEL 31 Maart.

Eerst nu zijn de vorderingen van vorst *Menchikoff* in hunnen geheelen omvang bekend geworden. Zij betreffen 6 hoofdpunten: 1°. wil de Keizer, dat ten opzigte der Heilige plaatsen niets buiten Rusland zal beslist worden; 2°. een af- en defensief verbond zal worden gesloten, volgens 't welk Rusland wordt gemagtigd, om zijne bondgenooten tot in de Dardanellen te verdedigen; 3°. de grenzen van Georgie zullen beter geregeld worden; 4°. Montenegro's onafhankelijkheid moet worden gewaarborgd, onder voorbehoud van deszelfs leenpligtigheid; 5°. vrijheid van eeredienst zal aan alle Oostersche Christenen worden verleend; 6°. des noodig zal Rusland de Donau-vorstendommen kunnen bezetten tot onderdrukking van den omwentelingsgeest aldaar.

Ofschoon steeds wordt gerekend op den vreedzamen afloop der geschillen, blijft Rusland met zijne krijgstoerustingen voortgaan.

De Russische vorderingen zijn trouwens zoo als blijkt, niet zoo onbelangrijk. De eerste zal wel geene moeijelijkheden wekken, omtrent de 2e, 3e en 6e mag men echter verwachten, dat de mogendheden niet zoo gereedelijk hunne toestemming zullen willen geven, terwijl Oostenrijk zich niet geheel zal kunnen vereenigen met het tweede deel der 4e vordering.

ITALIË.

TURIJN 7 April.

Wij hebben van de diplomatische onderhandelingen met Weenen over de inbeslagneming der goederen van onze ingezetenen niets goeds te wachten. In zijn protest beriep Sardinië zich op wetten en verdragen, doch het Weener kabinet stoort zich daaraan niet, en zoekt zich te verontschuldigen, door te zeggen, dat het zoo moet handelen ten nutte van de openbare zekerheid. Men stelt wel eenige hoop op de medewerking van Engeland en Frankrijk, doch deze zal wel op de koele hardnekkigheid van Oostenrijk afstuiten.

— In de [illegible] streken van Italië blijft het bij het oude: [illegible], ontevredenheid, rooverijen. Te Este (Lombardije) zijn omtrent 40 personen, die zich aan rooverijen schuldig hebben gemaakt, tot gevangenisstraf veroordeeld, het zij voor hun leven of voor vele jaren. — Te Florence (Toskanen) zijn de Toskaansche gendarmen en de Oostenrijksche soldaten handgemeen geweest. De Oostenrijkers werden op de vlugt gedreven; zij bekwamen versterking; doch toen zij op de kampplaats terug kwamen, waren de overwinnaars verdwenen. — In verschillende streken van den Kerkelijken Staat zijn dezer dagen [illegible] met behulp der Oostenrijkers, personen gearresteerd, die wegens staatkundige vergrijpen verbannen waren, en zonder verlof waren teruggekeerd. — In Palermo en andere plaatsen van Sicilië en Napels duren de arrestatien voort. Van den 22 tot den 27 Maart is te Palermo alleen een honderdtal personen naar de gevangenis gebragt, en onder deze, edelen, priesters, monniken, burgers, werklieden en zelfs vrouwen. In Napels zijn eenige koffijhuishouders gearresteerd, beschuldigd van verdachte bijeenkomsten te hebben begunstigd.

— Men meende te Florence, dat de Engelsche regering bij den groothertog pogingen aanwendde ter bevrijding van *Guerrazi*. De Pruissische regering was van hare zijde te Rome bij den Paus werkzaam, om den Romeinschen minister van oorlog *Calendrelli*, die in de vesting Ancona streng gevangen zit, de vrijheid terug te geven.

TURIJN 10 April.

Heden heeft de Fransche gezant, de hertog de *Guiche*, zijne geloofsbrieven den Koning aangeboden.

— In antwoord op een artikel van het *Journal des Débats* behelst het officieel dagblad eene mededeeling der regering, waarin wordt verklaard, dat er geene gedachte aan is, de uitgewekenen, die in de gebeurtenissen van Milaan zijn gewikkeld geweest, onder bepaalde voorwaarden in hechtenis te doen blijven. Zoowel de verdragen als de gevoelens waarmede de regering is bezield zouden tegen zulk eene wijze van handelen strijden.

— De officiele *Gazetta Piemontese* zegt, dat de op den 7 April geopende inschrijving voor den ijzeren spoorweg van Savoije reeds als gesloten kan beschouwd worden, daar de inteekening tot aanneming van actien reeds meer dan het driedubbele van het gevorderde kapitaal bereikt heeft.

— Het in Genua uitkomend dagblad *Italia* is den 4 dezer in beslag genomen, als haat tegen de wetten van den Staat verspreidende.

SPANJE.

MADRID 6 April.

De President van den raad heeft heden aan het congres mededeeling gedaan van een koninklijk besluit, waarbij de bijeenkomst van de Cortes voor den geheelen duur der tegenwoordige zitting wordt verdaagd. Dit besluit is gegrond op de hevigheid, waarmede in den laatsten tijd de beraadslagingen in den Senaat plaats hadden.

Deze maatregel is in werkelijkheid weinig anders dan eene ontbinding, die te opmerkelijker is, omdat in de Kamer der afgevaardigden de regering eene overgroote meerderheid had, terwijl de Senaat pas was aangevuld met 42 nieuwe leden, en ook daar de regeringspartij derhalve overwegend was. — Het is in de constitutionele wereld een zonderbaar verschijnsel, dat de Kamers worden uiteengezonden door het ministerie, dat er de meerderheid heeft.

— Men spreekt van eene wijziging in het ministerie. De graaf van *Alcoy*, en de heeren *Llorente* en *Benavides* zouden eene nieuwe combinatie vormen. — De stand van zaken werdt als zeer moeijelijk afgeschilderd.

De fondsen zijn [illegible]. 3 pCt. 42; uitgest. 23[15]/[16].

[illegible] 8 April.

Naar men 't wachtte, heeft het ministerie zijn ontslag ingediend. De Koningin zal binnen 24 uren beslissen, of zij het ontslag aanneemt.

DUITSCHLAND.

WEENEN 9 April.

De reis van den Keizer naar Venetiaansch Lombardije wordt hoe langer hoe meer waarschijnlijk; men spreekt er van, dat de togt nog in deze maand zal plaats hebben. Wat aan die reis 't meeste gewigt kan geven, is, dat men stellig berigt, dat ter gelegenheid er van eene amnestie zou worden afgekondigd, die den Keizer eene goede ontvangst kan waarborgen. De uitgewekenen zouden hunne eigendommen terugbekomen, mits in hun vaderland terugkeerende. Juist omdat men eene verandering in de wijze van beheersching van Noord-Italie zoo zeer wenscht, worden de berigten van eene mildere en toegevige staatkunde zoo spoedig medegedeeld. Men hoopt, dat ze eerlang bevestigd zullen worden.

12 *April*. 5 pCt. 94[3]/[8]; Z. L. 107[1]/[2]; bank 1414.

BERLIJN 11 April.

De regering heeft heden aan de Tweede Kamer eene wetsvoordragt ingediend, betreffende de verhooging der regten op de vervaardiging van brandewijn.

Nadat de wet betrekkelijk de belasting op de spoorwegen in zijn geheel was aangenomen, is de vergadering overgegaan tot de behandeling van de gemeentewet voor de steden van het oostelijk deel des rijks. In het ontwerp kwam voor eene formule, dat de provinciale staten waren gehoord. De oppositie heeft steeds gezegd, dat die staten niet op den voet van voor 1848 mogten worden opgeroepen, waarop de regering ze *voorloopig* had doen vergaderen. Thans kwam de oppositie er tegen op, dat in de wet werd geplaatst, dat de Pr. Staten waren gehoord, die niet wettig bijeen waren. Niettegenstaande de pogingen van het ministerie en de regterzijde heeft de Kamer de weglating der formule bepaald.

— De eerste Kamer heeft heden aangenomen de wet, waarbij Staatsmisdaden worden onderworpen aan de kennisneming van het hof van appel van Berlijn. — De commissie der 1e Kamer heeft zich verklaard voor de conclusie van de 2e Kamer, volgens welke de organisatie en administratie der gemeenten alleen door wetten zullen kunnen geregeld worden.

— De Duitsche rijksdag heeft het vraagstuk der troonsopvolging afgehandeld. Een amendement op het ministerieel voorstel is met 98 tegen 55 stemmen verworpen, nadat de regering had verklaard, dat ze van de aanneming van haar ontwerp eene kabinets-kwestie maakte. Vervolgens is den 7. dezer met 100 tegen 42 stemmen het regerings voorstel doorgegaan. Daar eene meerderheid van 2/3 werd vereischt voor de aanneming heeft het Kabinet slechts ter naauwernood gezegevierd. — De wet moet nu nog voor de 2e maal worden [illegible].

— 12 *April*. 4 pCt. 99[7]/[8]; 4[1]/[2] [illegible]

KEULEN 13 April.

Het getal reizigers, dat [illegible] door de stoombooten van den Rijn is vervoerd, bedraagt 1,052,148. Dit getal was in de vorige jaren 1/8 of 1/9 minder.

— Te [illegible] hebben den 8. April [illegible] gehad bij dr. *Sanders*, dr. *Wagemann* en den heer *Lehmann*; ook in het nabij gele-

gene Neu-Strelitz zijn diezelfde voorzorgs-maatregelen genomen bij den advokaat *Buttel* en bij anderen.

— De landdag van Kassel is den 6 bijeengekomen, en heeft dadelijk zich bezig gaan houden met de grondwettelijke ... Met groote meerderheid heeft ze beslist, dat alleen de Duitsche rijksdag het regt heeft de grondwet van 1831 in overeenstemming te brengen met de bondgenootschappelijke wetten. De vice-voorzitter ..., die presideerde, toen dit besluit door den landdag werd genomen, heeft dadelijk bevel ontvangen zijn cursus aan de Universiteit van Marburg te hervatten.

ENGELAND.

LONDEN ... April.

Het Huis der gemeenten heeft met ... tegen 208 stemmen aangenomen de wet, waarbij de wetg. magt in Canada wordt gemagtigd de kerkelijke goederen te seculariseren.

Heden hebben interpellatien plaats gehad over de uitwijzing van een engelsch onderdaan uit Toskane, ... dat op de gedane vordering de Toskaansche regering hare excuses heeft gemaakt.

Lord *Stanley* heeft aangekondigd, dat er een collegie is opgerigt tot opleiding voor diplomatieke betrekkingen.

De *New-York Herald* geeft uitvoerig verslag van de beleediging aan den kapitein *Sterling*, kommandant der ... schoener Manchester, door de Spaansche autoriteiten van Cuba aangedaan. De schoener is opgebragt, de papieren zijn geopend, een gedeelte is uitgeladen, en eerst nadat niets was gevonden, heeft men kapt. *Sterling* zijn weg laten vervolgen. — De expeditie naar Japan wordt als opgegeven vermeld, even als die naar de Behringstraat. Bij den toestand van Europa wil men de Amerikaansche marine buiten noodzaak niet te veel verwijderen.

In de baai van Galveston, Texas, hebben twee Amerikanen weder eene snelvaart gehouden met hunne stoombooten. De Farmer is daarbij gesprongen; de kapitein, de luitenant, machinist, 18 man der ekwipadge en 20 passagiers zijn slagtoffers dier eerzucht geworden.

Berigten uit Californie tot den 1 Maart melden, dat het oppergeregtshof van San Francisco door de wetg. vergadering was opgeheven. De bende roovers onder *Joaquin* zette hare strooptogten voort. Meer dan 500 mijnwerkers waren in het zuiden van al hunne schatten, met zooveel moeite vergaard, beroofd en een twintigtal hunner was zelfs vermoord.

— Nadere berigten uit het Hemelsche Rijk doen zien, dat er de opstand steeds verder om zich heen grijpt. Men was te Peking dien ten gevolge in groote ongerustheid.

— De fondsen waren gedrukt; de gec. 1/8 lager. Deze drukking zal duren tot dat het Parlement een bepaald besluit nopens de finantiele voorstellen van den heer *Gladstone* zal genomen hebben.

Gec. 3 pCt. 100 1/8 à 1/4; ... 3 1/4 pCt. 103 3/8 à 1/2; ger. 3 pCt. 98 3/4 ...; bank. 225 1/4; Holl. 66 5/8; 4 pCt. 97 1/2; Sp. 47 1/2; Port. 40 1/4; Mex. 27 1/2.

FRANKRIJK.

PARIJS 13 April.

Enkele arrestatien zijn weder heden bewerkstelligd, bepaaldelijk te Passy; de meeste personen, die worden in hechtenis genomen, zijn werklieden.

De arrestatien, die hier heden en in de laatste dagen zijn bewerkstelligd, zijn gegrond op zekere gemeenschap tusschen de in hechtenis genomene personen en de ballingen, die te Londen verblijf houden. Onderscheidene van de gearresteerde personen zijn echter weder in vrijheid gesteld.

— De zaak van de helsche machine van Marseille komt weder te berde; ofschoon de hoofdbeschuldigde niet in handen der justitie is, zal het regtsgeding worden voortgezet.

— Een plan, tot ontginning in 't groot door eene Geneefsche maatschappij ingediend, wordt thans in den Staatsraad onderzocht. De maatschappij wil 20,000 bunders land in Algerie behouwen. De regering wil haar 10,000 bunders geven, o. a. onder verpligting op dien grond 5 dorpen aan te leggen van 50 huizen elk, terwijl de Staat kerken, scholen, wegen en verdedigingsmiddelen zal daarstellen. De maatschappij moet ook voor de kolonisten zorgen, die elk een zeker kapitaal moeten aanbrengen.

— Het feest door de stad Parijs, in 1851 aan de commissarissen en leden der jury aan de groote Londensche tentoonstelling gegeven, heeft aan de stadskas gekost 146,779,95 fr.

— De laatste tijdingen uit Konstantinopel, die tot den 28 Maart loopen, en met welker hoofdzakelijken inhoud ... melden o. a. dat de Sultan aan zijne ministers heeft doen weten, dat hij dagelijks op de hoogte wilde gehouden worden van den stand der onderhandelingen met den Russieschen ... *Rifaat Pacha*, den minister van buitenl. zaken, ... vergunning verleend ... naar ... begeven. Men beschouwt dit als een tegenwigt, dat de Sultan zelf heeft willen daarstellen voor het verlof, dat hij den Russieschen gezant heeft gegeven, om hem te mogen komen spreken, zonder daartoe de bemiddeling van den Divan te behoeven.

... 3 pCt. 80,55 à 25; 4 1/2 pCt. 103,40 à 25; Bank 2735; 4 1/2 pCt. Belg. 100 1/2; Rom. 99 1/2; Piem. 98,50; 3 pCt. Sp. 48 1/4; binnenl. 42 5/8; 5 pCt. pCt. Oost. 98 1/2; 4 1/2 pCt. Russ. 102.

NEDERLAND.

's GRAVENHAGE 13 April.

In de zitting van heden van de Tweede Kamer waren alle de ministers tegenwoordig. Is ontvangen een brief van den heer *Boreel v. Hogelanden*, die onder dankbetuiging voor de genoten blijken van vertrouwen zijn ontslag neemt als lid der Kamer. Van wege de regering zijn ingekomen 3 ontwerpen, een tot wijziging van hoofdst. III. der begrooting van 1852, een ander tot verleenen van naturalisatie aan 10 personen, en een derde tot regeling van de zamenstelling der regterlijke magt en van het beleid der justitie.

De heer *v. Doorn* heeft verlof verlangd en bekomen, om eenige vragen te mogen rigten tot de Regering, betreffende de aangelegenheid, die thans aan de orde van den dag is.

De door den heer *v. Doorn* gedane vragen hebben betrekking gehad tot de regeling van het R. K. kerkgenootschap hier te lande, en dit heeft aanleiding gegeven tot eene langdurige woordenwisseling, waaraan de heeren *van Hall, Groen, Gevers v. Endegeest, Metman* en de ministers voor de R. K. eeredienst, de Buitenlandsche zaken en de Hervormde eeredienst, bij herhaling, hebben deel genomen.

Uit de mededeelingen der Regering is in de daad niets meer bekend geworden, dan hetgeen dezer dagen door de meeste binnenlandsche dagbladen is vermeld. Zij meent te zijn uitgegaan van het grondwettige standpunt, bij 't welk aan elk kerkgenootschap het regt is verzekerd, om zijne inwendige aangelegenheden vrijelijk te regelen, behoudens hare zorg voor het doen eerbiedigen van de wetten van den Staat. Zij heeft zich overigens bereid verklaard al de tot dezer zake gewisselde stukken ter inzage *van de leden* ter griffie neder te leggen. Uit die stukken blijkt evenwel niets anders dan hetgeen bekend en heden nader ontwikkeld is.

De heeren *v. Hall* en *Groen* hebben verklaard zich hun oordeel, tot na de inzage der stukken, voortebehouden. Op de vraag van den heer *v. Hall* of de bisschoppen *door den Paus* benoemd zijn, is een *bevestigend* antwoord gegeven. De heer *Gevers* heeft het afgekeurd, dat door de Regering in deze niets is gedaan; dat de zoo onverwachte regeling niet is verhoed, en dat althans het *status quo* van het concordaat van 1827 niet voorloopig is gehandhaafd.

De heer *Metman* heeft bepaaldelijk aangedrongen op het verleenen eener volledige vrijheid aan het Hervormde Kerkgenootschap, en bijzonder op de intrekking van de elf reserves, die bij de goedkeuring van het reglement voor hetzelve zijn gemaakt.

De Kamer is daarop gescheiden.

AMSTERDAM 13 April.

Gisteren was de audientie bij Z. M. den Koning druk bezocht. Op het diner ten hove waren gisteren de hooge burgerlijke en militaire autoriteiten tegenwoordig.

Heden zal Z. M. den schouwburg bezoeken, alwaar de *Negerhut* van mrs. *Beecher Stowe* zal gegeven worden.

Heden heeft Z. M., vergezeld van prins *Hendrik*, op het Stadhuis den Raad een bezoek gebragt. Daarna hebben de koning en prins *Hendrik* zich naar het Entrepôtdok, vervolgens naar 's Rijks werf begeven en aldaar al het merkwaardige met blijkbaar welgevallen bezigtigd.

Heden middag is er diner ten hove, waarop al de leden van den gemeenteraad genoodigd zijn.

Morgen zal Z. M. het muziekfeest in het Park bijwonen.

UTRECHT 14 April.

Voortdurend komen van alle kanten de berigten van het teekenen van adressen aan den Koning betrekkelijk het herstel der bisschoppelijke hierarchie. In geen geval nog toonde zich ... onzen landaard in zoo hooge ... Het adres te Amsterdam werd geteekend ... 31,000 ..., dat van Rotterdam door ... personen.

— Z. M. heeft benoemd, ... intendance: 1°. tot intendant 1e kl. den intend. 2e kl. *W. Craay*, tot intend. 2e kl. de onderintend. 1e kl. *V. van Wattenwyl*, ook genaamd *de Watteville*, en *H. Har...* ... de onderintend. 2e kl. ... bij de kwartiermeesters: tot ... bij het ... den 1en luiten. kwartierm. *R. ... v. d. Meer*; tot 1en luit. kwartierm. bij het reg. grenad. en jagers, den 2en luit. kwartierm. *M. R. Hamming*; — bij het wapen der infanterie: bij het 1e reg. tot 1en luit. den 2e luit. *J. L. Jaffroy*; bij het 3e reg. tot kapt. den 1en luit. *J. van Goudoever*; tot 1e luit. den 2en luit. *N. G. Beausar*; bij het 4e reg. tot 1en luit. den 2en luit. *A. G. van Duynen*; bij het 5e reg. tot kapt. den 1en luit. *M. A. v. Sassenburg*; tot 1en luit. den 2en luit. *W. Muller*; bij het 6e reg. tot majoor, den kapt. *J. F. v. Hoey Schilthouwer*; bij het 7e reg. tot luit. kol., den maj. *G. H. R. Thomasset*; tot maj. den kapt. *P. van Pommeren*; tot kapt., den 1en luit. *A. G. M. Roeloffsen*; tot 1en luit., den 2en luit. adj. *J. Olinger*; bij het 8e reg. tot 1en luit., den 2en luit. adj. *F. A. Loggers*; — 2°. overgeplaatst: als onderintend. 2e kl. den kapt. kwartierm. *J. A. Rijgersbos Ouwens* bij het instr. bat.; bij het reg. gren. en jag., den kapt. *G. F. F. A. E. Klaij* van het 9e, en den 2en luit. *A. C. T. Gevers Leuven* van het 4e reg. inf.

— De correspondent van de *A. C.* uit Hellevoetsluis maakt gewag van het ontslag van een matroos van 't wachtschip Ajax, die volle 14 maanden zich voor doofstom uitgaf, niettegenstaande alle proeven op het hospitaal-schip en zelfs op het hospitaal alhier met hem genomen, tot dat eindelijk een hongerkuur hem tot praten had gebragt. Dit laatste gedeelte van 't verhaal is geheel onjuist. Niet *gebrek* maar *overdaad* heeft den halstarrige doen spreken.

De sterke wilskracht, die de matroos heeft betoond onder alle proeven, welke met hem gedurende dien langen tijd zijn genomen, om hem het spraakvermogen te hergeven, dat plotseling hem scheen hebben verlaten, is alleropmerkelijkst geweest, en eenig in zijne soort in de geneeskundige annales.

— De militaire magt uit Grave te Herpen, bij Ravesteijn, gestationeerd, heeft in den nacht van 10. op 11. April het doorsteken van den Hamelswoelschendam met geweld moeten verhinderen. Op het vuur der soldaten zijn de boeren, die met eenige schuiten in aantogt waren, terug getrokken.

— Volgens eene ministeriele kennisgeving, zijn de volgende plaatsen te Breda ter vervulling opengesteld: *Adelborsten*: 33 voor de zeedienst en 3 voor het korps mariniers.

Kadetten: 20 voor de infanterie, 7 voor de kavallerie, 21 voor de artillerie en 3 voor de genie.

Kadetten voor de dienst in de kolonien: 13 infanteristen in Oost- en 2 in W. Indië; 13 artilleristen in Oost- en 2 in W. Indië; 7 van de genie in O. Indië. — Vóór 8 Mei moet men zich tot het examen aangeven, 't welk in Junij zal plaats hebben.

— Uit GORINCHEM schrijft men van 14. April: „Sedert een paar dagen wordt in de Merwede zeer veel elft gevangen.

„Heden avond zal alhier een eigenaardig feest plaats hebben, Tombola, Komedie en Bal; en dat alles ten benefice der algemeene armen dezer stad. De ter verloting ingezondene voorwerpen getuigen van den milden geest van Gorinchem's ingezetenen; ongeveer 350 prijzen toch zullen de medelijden-hebbende winners worden uitgereikt, terwijl er omstreeks 450 gulden in de armenkas zal vloeijen. Zoo veranderen de zeden: vroeger zongen en sprongen de armen voor een salmoes, nu dansen en vermaken zich de gegoeden om de behoeftigen te ondersteunen in *dit* geval echter heiligt het doel de middelen."

— Nog ontvangen door den predikant *Jorissen*, voor de behoeftigen op Schokland van D. f 5,00
en van N. N. een Muntbillet 10,00
Vroeger ontvangen 27,50
f 42,50

Welke gelden weder naar Schokland zijn overgemaakt.

ADVERTENTIEN.

(1469) *** Heden overleed, in den ouderdom van 50 jaren, na eene ongesteldheid van weinige dagen, mijn geliefde Echtgenoot de Heer LOUIS PASCHÉ, diep betreurd door mij en mijne kinderen.

Den IJsvogel, onder Zuilen, 8 April 1853. Wed. L. PASCHÉ, Kock

(1470) *** Het behaagde God, mijn vaderhart op nieuw te wonden, door het overlijden van mijne dierbare tweede Dochter WILHELMINA CATHARINA. Zij was de hoop en steun mijns ouderdoms, de vreugde van mijn leven. C. H. SCHOBER.

Utrecht, 11 April 1853.

(1471) *** Voor de vele blijken van deelneming, bij het overlijden mijner Moeder, betuig ik mijnen innigen dank.

Utrecht den 13 April 1853. L. HAMMING.

(1472) *** De ondergeteekende, zeer gevoelig voor de menigvuldige blijken van deelneming, hem betoond gedurende zijne ziekte en die zijner beide Kinderen, betuigt daarvoor bij deze, zijnen opregten dank. C. M. V. DIJK.

Utrecht, 12 April 1853.

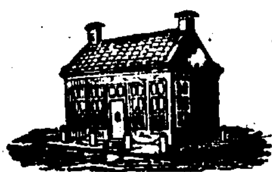
Koffijhuis DE DOELEN.

(1473) *** Op hunne doorreis zullen

de Gezusters Drechsler

ZONDAG den 17 April en nog eenige avonden SOIRÉES MUSICALE geven.

Aanvang 8 ure.

(1474) *** Men zal op *Morgen* zaturdag den 16. April 1853, des namiddags ten 5 ure, in het lokaal van verkoopingen te Utrecht, achter St. Pieter, in het openbaar veilen en verkoopen:

No. 1. Een kapitaal weldoortimmerd HEERENHUIS, ERF en GROND, met Kelders en Kluizen aan het water uitkomende, te Utrecht aan de zuidzijde van de Kromme Nieuwegracht, op den Westhoek van de Jeruzalemsteeg, wijk F no. 435, met een uitgang in dezelve. Dit Huis bevat: tien zoo beneden als Bovenkamers, allen behangen, de meeste met stookplaatsen en sommige met elkander gemeenschap hebbende, Keukens, Kelders, Zolders, enz.

No. 2. Twee HUIZEN onder één dak, met Erf, Grond en Tuin, Kelders en Kluizen aan het water uitkomende, gelegen als en naast het voorgaande perceel, mede met een uitgang in de voormelde steeg, wijk F no. 384 en 385, *het eene* voorzien van vijf Kamers, sommige behangen en met stookplaatsen, Keuken, Kelders en Zolders, *het andere* van: zes Kamers, allen behangen en met stookplaatsen, Kelderkeuken, Keuken, Kelder en Zolder, en een afzonderlijk Gebouw met Kamer, Kelder en Zolder.

De perceelen 1 en 2, bij uitnemendheid geschikt, om tot één kapitaal Huis te worden ingerigt, zullen eerst afzonderlijk en daarna in massa worden geveild.

No. 3. Een HUIS, ERF en GROND, te Utrecht aan de westzijde van de Lange Nieuwstraat, wijk A no. 500, waarin de Timmermans-affaire wordt uitgeoefend, bevattende een ruim Voorhuis, ingerigt tot Timmermans werkplaats, vier Kamers, allen behangen, en sommige met stookplaats, alcove, Keuken, Kelder en Zolder.

No. 4. Eene groote en sterke HUIZINGE, ERVE en GROND, te Utrecht aan de noordzijde der Korte Elizabethstraat, op den hoek van Achter Klarenburg, wijk D no. 173.

Breeder bij billetten en nader onderrigt ten kantore van den Notaris *VAN SCHERMBEEK*, te Utrecht.

(1475) *** Men zal op *Morgen* Zaturdag 16den April 1853, des namiddags ten 5 ure precies, in het Lokaal van verkoopingen, achter St. Pieter te Utrecht, in het openbaar aan den meestbiedende verkoopen: den Opstal van eenen alleraangenaamst gelegenen en met uitmuntende Vruchtboomen en Heestergewassen beplanten TUIN, met fraaijen KOEPEL, benevens Keuken, te Utrecht, op het bolwerk *Lepelenburg*, groot 4 Roeden 90 Ellen. Dadelijk te aanvaarden, en nader onderrigt te bekomen ten kantore van den Notaris DWARS.

(1476) *** Op *Morgen* Zaturdag 16 April 1853, 's namiddags ten 5 ure, zal in het Verkoopingslocaal te Utrecht, achter St. Pieter, in het openbaar worden verkocht:

No. 1. Een hecht en sterk HUIS EN ERVE, staande te Utrecht, aan de W. Z. van de Loefbergmakersstraat, Wijk H, No. 174, en

No. 2 en 3. Twee WONINGEN te Utrecht, buiten de Tolsteegbarriere in de Laddersteeg, Wijk K, No. 208*a* en 208*d*. — Breeder bij biljetten en nader onderrigt ten kantore van den Notaris DUYFJES, te Utrecht.

(1477) *** Op *Morgen* Zaturdag 16 April ten 5 ure, zal te Utrecht in wijk F. n°. 363, publiek worden verkocht, ten overstaan van den Notaris Mr. H. A. R. VOSMAAR:

I. Een zeer goed onderhouden HUIS, Erf en Plaats, in de Strooisteeg wijk E. n°. 218, hebbende Gang met Pomp, beneden 4 en boven 2 Vertrekken, benevens 2 Zolders en Kelder, groot 1 Roeden 26 Ellen, bij gedeelte verhuurd tot *ƒ* 3,25 per Week.

II. Vier WONINGEN, naast elkanderen, in het Lange en Korte Rozendaal, wijk B. n°. 452, 453, 472 en 473, belendende JAN WIESMAN en J. A. VAN DER POL, ieder verhuurd voor 50 ct. per Week; deze 4 Woningen eerst afzonderlijk, daarna in massa te veilen.

BOEK- EN PLAATWERKEN, VERSCHEIDENHEDEN, ENZ.

(1478) *** De ondergeteekende, Stads Vendumeester te Utrecht, zal op Maandag 18 April 1853 en 7 volgende dagen, des namiddags ten half zes ure, ten kantore van het *Stads Venduhuis* aldaar, verkoopen: eene belangrijke verzameling BOEK- en PLAATWERKEN, ATLASSEN, KAARTEN, PAPIEREN, enz.; eenige *mahoniehouten en andere voorwerpen*, als SCHRIJFCASSETTES, BOEKENHANGERS, CHINESCHE THEE- en SIGARENKISTJES, enz.; en eene groote sortering nieuw en fraai KINDERSPEELGOED en andere *Liefhebberijen* en *Verscheidenheden*, en eindelijk eenen nagenoeg geheel nieuwen eikenhouten **PREDIKSTOEL**, bestaande in KUIP, KLANKBORD en FRAAI GESNEDEN TRAP en 5 ORNAMENTEN, behoorende op het Klankbord; alsmede veertien stuks groote KERKSCHILDERIJEN; waarvan de Catalogus ten kantore voornoemd en bij de Boekhandelaars *C. Bieleveld* en *C. v. d. Post Jr.* à 10 cents verkrijgbaar is. — Te zien Zaturdag 16 April van 10-4 ure.

J. S. BRESSER.

(1479) *** Op Dingsdag den 19 April 1853 en volgende dagen, des voormiddags 10 ure, zal te Maarssen voor den Huizinge No. 29, ten overstaan van den Notaris F. H. VAN DEN HELM, worden verkocht: Eenen allerzins deftigen en zeer zindelijken INBOEDEL, bestaande in: Velerhande Mahonie- en andere glad Houten Meubelen, Vuurhaarden en Kagchels, gepolijsd IJzeren Haardstellen, zwaar Koper, Tin, Blik en IJzerwerk, kapitaal Staand Horlogie, Pendules, heldere Spiegels, fraai verlakt-Cristal- Glas- en aardewerk- eene aanzienlijke partij *oude Blaauwe O. I., Saxische en andere Porseleinen van de beste merken*, waaronder uitmuntende Tafel-Dessert-, Thee-, Koffij- en Chocolade Serviesen, best gevulde Ledikants- en andere Bedden, Matrassen, Spreijen, Dekens, Meubel- en Glas-Gordijnen, Smirnasche- en andere Tapijten-, Vloerkleeden, Karpetten, Tuinstoelen, Hout- en Mandenwerk. — De Goederen kunnen bezigtigd worden Zaturdag den 16 en Maandag den 18 April 1853 van des voormiddags 10 tot des nam. 3 ure.

(1480) *** De extra kapitale HEEREN - HOFSTEDE *RAADWIJK*, bij Alphen, zal publiek worden verkocht, eerst in onderscheidene perceelen, daarna in massa, breeder op de aangeplakte billetten omschreven.

De inzet is Zaturdag 23. April 1853.

De afslag Maandag den tweeden Mei 1853.

Beide des voormiddags half elf ure in *S. Joris* te Alphen, bij den heer LABIEVE, ten overstaan van den Notaris C. VAN DER LEE, te Aarlanderveen residerende, bij wien als ook bij den heer G. G. VAN DEN ANDEL, Secretaris te Vreeland, *Raadwijk* in massa, uit **de Hand te Koop** te bevragen is. Brieven *franco*.

(1481) *** Publieke verkooping te Loosdrecht aan de Meent, in de herberg *de Hollandsche Tuin*, op Dingsdag den 26sten April 1853, des middags ten 12 ure, ten overstaan van den te Loenen residerenden Notaris ERNST VAN BEUSEKOM, Ezn., van het zoo aangenaam gelegen BUITENPLAATSJE, genaamd *BUITENLUST*, nabij Nieuw-Loosdrecht, bestaande in eene zeer net onderhouden Heerenhuizinge, voorzien van vijf Kamers, Keuken, Kelder, Zolder, en velerlei gemakken, Koetshuis met Stalling voor 2 Paarden en kleine Tuinmanswoning. — Het Plaatsje is voorzien van eene menigte fijne Vruchtboomen en welig Moesland, ter grootte van 73 Ned. Roeden. Het perceel kan van Maandag tot Vrijdag van elke week bezigtigd worden op vertoon van een Toegangbiljet van voornoemden Notaris.

Op voormeld Buitenplaatsje zal op Woensdag den 27sten April 1853, des morgens ten 10 ure, publieke verkooping worden gehouden van een zeer netten en goed onderhouden INBOEDEL; twee dagen te voren van 10 tot 4 ure te bezigtigen.

PRIJS-COURANT van JEROME BECK te *Amsterdam*, Oude Turfmarkt No. 4, *Rotterdam*, Hoogstraat bij het Stadhuis, No. 485. *'s Gravenhage*, bij *A. P. van Langenhuijsen*, Noordeinde, hoek Hartogstraat.

UTRECHT, bij J. M. PORTON, Vreeburg, thans op den hoek van de Lange-Viesteeg, N°. 159.

Lands en Stedelijke Belastingen benevens de Flesschen zijn onder de prijzen begrepen.

Alles tegen contante betaling, zonder korting.

	Anker.	Flesch
Roode Bordeaux Wijnen.		
*Medoc, zond. lak	*ƒ* 20	*ƒ* 0,50
* „ zwart lak	- 24	- 0,60
* „ rood lak	- 28	- 0,70
*St. Estèphe . . .	- 32	- 0,80
*St. Julien etc. .	- 36	- 0,90
Lynch Pauillac etc.	- 40	- 1,—
Pommiers Agassac	- 44	- 1,10
Villeneuve Cantemerle	- 44	- 1,10
Château de 3 Moulins etc.	- 48	- 1,20
Barthez Pian . .	- 50	- 1,25
Barton Langoa St. Julien	- 60	- 1,50
Lemoine Ludon .	- 70	- 1,75
Château Lafitte .	- 80	- 2,—
Château Margaux	- —	- 3,—
Cornas	- 36	- 0,90
Hermitage & côte rotie	- 52	- 1,30
Bourgogne Wijnen.		
Beaune	- 48	- 1,20
Pomard	- 68	- 1,70
Volnay	- 72	- 1,80
Nuits	- 84	- 2,10
Chambertin	- —	- 2,50
Chabli blanc vieux	- 40	- 1,—
*Witte Wijn A .	- 20	- 0,50
* „ „ B .	- 30	- 0,75
* „ Bergerac .	- 40	- 1,—
* „ Graves . .	- 32	- 0,80
* „ Sauterne .	- 36	- 0,90
* „ Muscat Frontignan	- 50	- 1,25
Champagne Mouss.		
Ire qté	1,75	- 2,—
* „ „ „ . .	2,25	- 2,50
„ qté Sup. blanc & rosé.	2,75	- 3,—
*Port à Port vieux.	- 60	- 1,50
Rood en wit dito.	- 80	- 2,—
*Xeres of sherry.	- 40	- 1,—
* „ „ „ „	- 50	- 1,25
*Teneriffe.	- 36	- 0,90
*Madera A	- 40	- 1,—
* „ B	- 50	- 1,25
*Drey Madera C .	- 60	- 1,50
* „ „ □	- 80	- 2,—
*Spaansche Wijn .	- 50	- 1,25
*Malaga 1e. qt. .	- 40	- 1,—

	Anker.	Flesch
* Constantine & Tintwijn . . .	*ƒ* —	*ƒ* 3,—
Moeselwijn. . . .	- 32	- 0,80
Bodenheimer Rhijnwijn . .	- 26	- 0,65
*Laubenheimer „	- 30	- 0,75
„ 1846 „	- 32	- 0,80
Niersteiner „	- 36	- 0,90
*Rudesheimer „	- 40	- 1,—
Scharlachberger „	- 40	- 1,—
Marcobrunner „	- 50	- 1,25
Hochheimer „	- 50	- 1,25
Liebfrauenmilch „	- 60	- 1,50
Geisenheimer „	- 60	- 1,50
Rauenthalerberg „	- 80	- 2,—
Rüdesheimerberg	- 0	- 2,—
Johannisberger „	- —	- 3,—
Steinb. Cabinet „	- —	- 4,—
*Cognac A . .	- —	- 1,—
* „ B		- 1,25
* „ oude C		- 1,50
* „ heeloude D		- 2,—
*English Brandy		- 2,—
*Witte Fransche Brandewijn A.		- 0,60
* „ Barcelona „ B.		- 0,70
* „ „ „ C.		- 0,80
*Voorl. v. Brandewijn		- 1,25
*Armagnac „		- 0,80
*Jamica Rum *ƒ* 1, *ƒ* 1,25		- 1,50
*Arac		- 1,—
*Punsch Sirop van Rum		- 1,10
* „ „ „ Arac		- 1,20
Extr. d'Absint. Suisse		- 1,60
*Kirschenwasser „		- 1,50
Sup. fijn Genua-Olie. .		- 0,75
Bordeaux Azijn. . . .		- 0,30
Wijn Azijn		- 0,20
*Beste Genever		- 0,55
*Nieuwe Bessen. . . .		- 0,60
*Citroenbitter		- 0,70
*Maag-Elixter beste kwaliteit		- 0,80
*Holl°. Helv. groen bitter.		- 0,70
*Witte Schillen		- 0,80
Bisschop Essz. 't flesje		- 0,30
Engelsche Bieren p. flesch.		
*Schotsche ale . . .		*ƒ* 0,52½
*Brown stout. . . .		- 0,47½
*London porter . .		- 0,42½

FYNE LIKEUREN.

*Witte en Roode dub. Anisette . . . . .
*Dubbelde Curaçao .
*Goud- en Zilverw. .
*Parfait Amour . . .
*Ratafia . . . .
*Persiko . . . . } *ƒ* 1,50

*Crême de Vanille
* „ Rose . .
* „ Noyaux .
* „ Kirsch . .
* „ Fleur d'Orange
Opregte Marasquin . } *ƒ* 1,50

De voormelde Wijnen etc. alle gebotteld en verimpost zijnde, kan het verlangde oogenblikkelijk *Franco* aan huis worden bezorgd. NB. te *Utrecht*. — Voor buiten de stad *Utrecht* zijn de prijzen der Wijnen *ƒ* 2,50 per Anker minder, vrij aan boord, en wordt het montant bij wijze van voorschot nagenomen. Brievenporten, vracht van retourzendingen der manden en flesschen etc. ten laste van committenten. — De met * vermelde artikelen zijn ook bij enkele halve flesschen voor de juiste helft, en Ankersgewijs met 5 pCt. verhooging verkrijgbaar. — Bij de aflevering worden niet meer dan voor het getal volle, gelijksoortige ledige Flesschen tegen 5 Cs. de Flesch, en 2½ Cs. de halve in betaling aangenomen.

NEDERLANDSCHE RHIJN-SPOORWEG.

UREN VAN VERTREK VOOR DE ZOMERDIENST, AANVANG NEMENDE DEN 1 MEI 1853.

Van Amsterdam naar Utrecht en Arnhem.

VERTREK VAN	1e Trein u.	m.	2e Trein u.	m.	Tusschen Trein u.	m.	3e Trein u.	m.	Tusschen Trein u.	m.
Amsterdam.	7	25	10	45	4	30	6	14	4	30
Abcoude.	7	42	11	2	4	47	6	31	4	47
Loenen-Vreeland.	7	50	11	10	4	55	6	39	4	55
Nieuwersluis.	8	[illegible]	11	20	5	5	6	49	5	5
Breukelen.	8	7	11	27	5	12	6	56	5	12
Maarssen.	8	15	11	35	5	20	7	4	5	20
Utrecht. Aankomst.	8	27	11	47	5	32	7	16	5	32
Utrecht. Vertrek.	8	35	11	55	Deze Trein loopt slechts op werkdagen.		7	24	5	40
Zeist-Driebergen.	8	53	12	14			7	42	5	58
Maarsbergen.	9	10	12	30			7	59	Deze Trein loopt slechts op Zon- en Feestdagen.	
Veenendaal.	9	33	12	53			8	22		
Ede.	9	47	1	7			8	36		
Wolfhezen.	10	—	1	20			8	49		
Arnhem Aankomst.	10	15	1	35			9	4		

Van Arnhem naar Utrecht en Amsterdam.

VERTREK VAN	1e Trein u.	m.	2e Trein u.	m.	Tusschen Trein u.	m.	3e Trein u.	m.	Tusschen Trein u.	m.
Arnhem.	6	55	11	40	Deze Trein loopt slechts op werkdagen.		7	30	Deze Trein loopt slechts op Zon- en Feestdagen van Utrecht.	
Wolfhezen.	7	10	11	55			7	45		
Ede.	7	23	12	8			7	58		
Veenendaal.	7	42	12	26			8	16		
Maarsbergen.	8	—	12	45			8	35		
Zeist-Driebergen.	8	17	1	2			8	52	7	6
Utrecht. Aankomst.	8	35	1	20			9	10	7	[illegible]
Utrecht. Vertrek.	8	43	1	28	6	[illegible]	9	18	7	[illegible]
Maarssen.	8	55	1	40	6	12	9	30	7	44
Breukelen.	9	3	1	48	6	20	9	38	7	52
Nieuwersluis.	9	14	1	59	6	31	9	49	8	3
Loenen-Vreeland.	9	20	2	5	6	37	9	55	8	9
Abcoude.	9	28	2	13	6	45	10	3	8	17
Amsterdam. Aankomst.	9	45	2	30	7	2	10	20	8	34

Amsterdam, den 13 April 1853.

De Directie der Nederlandsche Rhijn-Spoorweg-Maatschappij,
B. DONKER CURTIUS, *President.*
J. C. S' JACOB, *Secretaris.*

(1483) *** De Notaris TISSOT VAN PATOT, te Maarssen, zal den 26 en 27 April 1853, des voormiddags 10 ure, ten sterfhuize van Mevrouw de Wed. den Heer CREMER, in de buiting *Nieuw-Vechtevoort*, te Maarssen, verkoopen: velerhande Mahoniehouten en andere MEUBELEN, Porcelein, Verlakt-, Glas- en Aardewerk, Spiegels, Koper-, Tin-, Blik- en IJzerwerk, Huis-, Bed- en Tafellinnen, Bedden met toebehooren, Vloerkleeden, Carpetten en vele andere goederen. Alles daags te voren te zien van 10 tot 4 ure en bij billetten omschreven.

(1484) *** Op Dingsdag, den 10. Mei 1853, des middags ten twee ure precies, zal in het Lokaal der Openbare Verkoopingen achter St. Pieter te Utrecht in het openbaar worden geveild en aan den goed en genoegbiedende worden toegewezen:

Eene in volle werking zijnde FABRIEK, ter vervaardiging van Kaarden voor Wol- en Katoenspinnerijen, gelegen binnen de stad Utrecht, met het regt van huur der Locaien, waarin dezelve wordt uitgeoefend.

Bestaande de genoemde Fabriek hoofdzakelijk uit:

1°. Eene STOOMMACHINE van 5 à 6 paardenkracht, STOOMKETEL en toebehooren.

2°. Zestien MACHINES ter vervaardiging van Kaarden, voor Wol- en Katoenspinnerijen, bestaande in: Acht Machines voor BLADKAARDEN en Acht dito voor LINTKAARDEN.

Verder diverse GEREEDSCHAPPEN tot het appropriëeren van Kaarden benoodigd, egaliseermachines voor het leder, Slijpmachines en anderen, benevens Gereedschappen tot de Smederij benoodigd, eindelijk eene partij gemaakte KAARDEN, LEDER, GOM ELASTIEK, IJZERDRAAD, etc., alles volgens te maken inventaris.

Nadere informatie te bekomen ten Kantore van den Notaris N. DE GRAAF te Utrecht, ten wiens overstaan de verkoop zal plaats hebben.

TE HUUR

(1485) *** een BOVENHUIS, aangenaam gelegen op den Cingel bij de Tolsteeg barrière. Te bevragen bij J. A. VAN REYSEN Mr. Timmerman op *Sterrenburg*.

TE HUUR

(1486) *** tegen 1 Mei, in eene der vrolijkste Voorsteden, eene ruime VOOR-BENEDENKAMER nieuw behangen en geschilderd, met Slaapkamertje, des verkiezende, met een Keukentje en het gebruik van den Zolder en Tuin. Een en ander van alle gemakken voorzien. — Adres letter A. Bureau dezer Courant.

VLOERKLEEDEN.

(1487) *** De ondergeteekende, heeft, de eer zijne geëerde begunstigers te berigten, dat hij heden heeft ontvangen een ruim assortiment KARPETTEN, LOPERS en VLOERKLEEDEN alles tegen Fabrieks prijzen.

M. J. C. HAM,
Choorstraat, D. N°. 9.

(1488) *** De ondergeteekende heeft de eer UEd. [illegible] te berigten, dat hij aan zijn voornemens is [illegible] bare winkel in Linnens, Tafelgoed en Houssen, benevens alles wat tot dat Vak behoort, te openen. Tevens bij de vrijheid neemt zich in UEd. bijzondere Protectie aan te bevelen.

Utrecht, 13 April 1853. G. C. C. VAN RUIJN, Choorstraat, wijk E. n°. 19.

NB. Op Zon- en Feestdagen wordt er niet verkocht.

AAN BELANGHEBBENDEN.

(1489) *** Ten einde verkeerde gissingen voor te komen, zoo dient tot informatie, dat de VADER en MOEDER in het Oude R. C. Weeshuis alhier [illegible] bij het [illegible] Regenten zijn benoemd.

Utrecht, 8 April 1853. P. KRAMER.

NIEUWE GOEDKOOPE

UITGAVE VAN MUZIJK

à 3 en 4 Cents de Pagina.

à 2 Cents, bij Inteekening.

(1490) *** Bij de ondergeteekende is thans voorhanden het geheele dépôt der nieuwe goedkoope Muziek, uitgegeven bij DESFOSSEZ & C°., te s' Gravenhage. Heden is weder ontvangen de uitgave van 31 Maart ll. waaronder zich bevinden:

L. F. Revius, Uncle Tom's galop (gemakkelijk gezet).	4	pag.	f 0,16
Prudent, la danse des fées op. 41.	19	"	- 0,76
Mozart, une fièvre brûlante.	11	"	- 0,44
Beethoven, 8e simphonie op. 93. 4 handen.	37	"	- 1,48
R. Schumann, Kinder Scenen op. 15.	21	"	- 0,84
Alois Schmitt, Sammlung von Tonstücke. 4 handen. N°. 1.	7	"	- 0,28
Idem idem N°. 2.	9	"	- 0,36

Voorts nieuwe Walsen, *Polka's*, *Galops*, *Aria's* uit de nieuwste *Opera's*, *Romances*, ens. ens.

De **Catalogus**, die reeds **1132** nummers bevat, is *gratis* te bekomen. Indien de Heeren Muzijk-Onderwijzers voor hunne leerlingen van deze fraaije décolqué Muzijk gebruik maken, dan betalen de onders *NIET DE HELFT* van hetgeen zij thans voor den kostbaren Plaatdruk betalen. De onders werden beleefdelijk uitgenoodigd zich persoonlijk van de deugdzaamheid en goede keuze van deze werken te verzekeren, en mogten eenige courante werken door den Meester verlangd, nog niet in den Catalogus voorkomen, dan zijn de uitgevers bereid die terstond op verzoek te drukken, hetwelk hen niet moeijelijk valt *bij de 30 à 40 stukken die zij maandelijks uitgeven.*

A. GELISSELS & Comp.,
bij het Stadhuis.

(1491) *** Heden is [illegible] bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar gesteld:

DE JESUITEN IN NEDERLAND.

BEVATTENDE:

1°. De geheime instructien van de Sociëteit JESU, ten dienste der [illegible] Jesuïten.

2°. Verhaal van een schandelijken diefstal door de Jesuiten, ten nadeele eener Utrechtsche familie, gepleegd.

Alles uit echte bronnen geput en met bewijsstukken voorzien.

PRIJS 50 CENTS.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Meteorologisch Observatorium te Utrecht (Zonnenburg).

April.	Uren.	Wind-rigting.	kr.	Barom. bij 0° mm	Ther. F	Afwijk. d. temp.	Vocht. tigh.	Geregen	Aanmerkingen.
12	8	nw.	2	759,57	45,7		0.59	0.1	Zwaar bewolkt.
	2	nw.	4	60,05	[illegible]	- 4.6	88	0.4	Bewolkt.
	10	nw.	2	46,25	39,9		84	0.6	Ligt bewolkt.
13	8	nno.	2	57,60	40,5		75	1.9	Zwaar bewolkt.
	2	no.	3	[illegible]	[illegible]	- [illegible]	73	0.6	Id.
	10	n.	1	62,[illegible]	[illegible]		[illegible]	0	Ligt, bewolkt.

PRIJZEN DER EFFECTEN.
AMSTERDAM 13 April 1853.

OMSCHRIJVING.			volgens de Societeit voor den Obligatie-Handel. van	tot	gebl.
NEDERLAND.					
Werkel. Schuld	2½	pCt.	64	[illegible]	[illegible]
dito dito	3	"	76	76¼	76¼
dito dito	4	"	95	95⅜	95⅜
Amortisatie Syndicaat	3½	"	99[illegible]		
Oost-Ind. Leening	4	"	95¼		
RUSLAND.					
Oblig. bij Hope en Comp.	5	pCt.	106	[illegible]	106⅝
Obligat. 1828 en 1829 [illegible]	5	"	10[illegible]		
Certificat. 1831 & 1833	5	"	[illegible]		
dito dito 1840	4	"	[illegible]		
Certificaten [illegible]	4	"	91½		
dito Adm. te Londen	4½	"	101¾		
Certific. [illegible]	6	"	78⅝	[illegible]	[illegible]
POLEN.					
Aand. 1835 à 300 f			164		
Obligatien	4	pCt.	87		
SPANJE.					
Obligatien	1	"	23[illegible]	[illegible]	24
dito	3	"	47⅝		
Binnenl. Schuld.	3	"	42[illegible]	[illegible]	[illegible]
Amortisatie-Bill			5[illegible]	[illegible]	
Bewijzen Coupons			5⅝	6⅝	6½
OOSTENRIJK.					
Oblig. Metaliek	5	pCt.	81⅛	81[illegible]	
dito dito N.	5	"	93⅛	93[illegible]	93[illegible]
dito dito L. B.	5	"	93¼	[illegible]	94⅝
dito dito	2½	"	41[illegible]	41[illegible]	
BRAZIL.					
Certific. bij *Rotschild*	5	"	88[illegible]	[illegible]	
PORTUGAL.					
te Londen	5	pCt.	41⅝	42	42
dito	4	"	39⅝	39[illegible]	39⅝
AMERIKA.					
Ven. Obl. 6 pCt. [illegible]	3½	"	40		
Grenada, Oblig.	2½	pCt.	22⅝	22⅝	
Mexico Obl. 1837 à 100	3	"	25[illegible]	25⅛	26[illegible]
Noord-Amerik. Amst. Bank-act.			5[illegible]	5½	

[illegible], bij L. E. BOSCH en Comp.

BIJVOEGSEL VAN DE UTRECHTSCHE COURANT VAN VRIJDAG 15 APRIL 1853.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Woensdag 13 April.

INTERPELLATIE over de Bisschoppelijke Hiërarchie.

De Tweede Kamer heeft heden hare werkzaamheden hervat.

In deze zitting zijn onderanderen ingekomen: een wets-ontwerp, houdende wijzigingen van hoofdstuk III der staatsbegrooting van 1852 (*onderstand van behoeftige Nederlanders buiten 's lands*); een tot regeling van de zamenstelling der regterlijke magt en van het beleid der justitie; een aantal verzoekschriften, waaronder 185 tegen de wet op het armbestuur; eene missive van den heer *Boreel van Hogelanden*, die daarbij te kennen heeft gegeven dat hij, ten gevolge van bijzondere omstandigheden, in de noodzakelijkheid is gesteld zijn ontslag als lid der Kamer te nemen.

De Kamer heeft bepaald, dat het ontwerp van gewijzigd reglement voor de openbaarmaking van het verhandelde in de beide Kamers der Staten-Generaal in behandeling zal genomen worden op Maandag 18. dezer e. k.

De heer *van Doorn* vraagt daarop het woord en wenscht verlof te bekomen tot het rigten van vragen, meer bijzonder aan de Ministers voor de R. Kath. eeredienst en van buitenlandsche zaken. Na de aanduiding aan welke Ministers hij de vragen zal rigten, zal hij wel niet behoeven te zeggen, dat hij op het oog had de tijdingen, welke men onlangs het eerst uit vreemde en daarna uit binnenlandsche dagbladen heeft vernomen, omtrent de oprigting der bisdommen in Nederland. Die tijdingen hebben de algemeene opmerkzaamheid levendig gaande gemaakt en op het gemoed van velen eenen diepen indruk doen ontstaan; ja, in sommige plaatsen tot opmerkingen en gevolgtrekkingen geleid, welke in de toekomst zouden kunnen te weeg brengen, dat de goede houding en de onderlinge verstandhouding der burgerij ligt in gevaar wierden gebragt. Hij weet het, dat het onderwerp, dat hij behandelt, van zeer teederen aard is. Hij is te zeer overtuigd van de noodzakelijkheid, die er bestaat, om vooral in ons land toegevend en verdraagzaam te zijn, vooral wat geloofszaken betreft, dan dat hij niet trachten zou al te vermijden wat strekken kan, iemand aanstoot te geven. Hij vleit zich, dat zijne bedoeling niet zal worden miskend, zoo hij wijst op hetgeen men rondom zich ziet gebeuren en op hetgeen ieder in zijn kring kan waarnemen. Hoezeer hij daaraan niet meer gewigt hechten wil, dan behoort, zoo meent hij, toch aan den anderen kant, dat men hetgeen waargenomen wordt, niet geheel veronachtzamen mag. Naar het hem voorkomt is de tegenstand, dien men opmerkt, niet zoo zeer het gevolg van zekere beduchtheid voor de verschijning der bisschoppen, maar veeleer daarvan, dat men heeft hooren gewagen van eene herstelling van zaken, welke lang geleden hier te lande is te niet gegaan, en die tot een afgesloten tijdperk in onze geschiedenis behoort. Hij betreurt het, dat die opvatting niet eerder door eene mededeeling van de zijde der Regering is te keer gegaan, opdat de natie in staat gesteld wierd, kalm en beraden een juist oordeel te vellen. Hij herinnert, dat in de zitting van 29 Nov. j. l. door den Minister van buitenlandsche zaken te kennen gegeven is, dat de onderhandelingen met het hof van Rome alleen geloopen hadden over de vraag, of het concordaat van 1827 en de overeenkomst van 1841, bij de tot stand te brengen nieuwe organisatie, stilzwijgend als vervallen moesten worden aangemerkt, dan of die overeenkomsten uitdrukkelijk moesten worden afgeschaft. Met wederzijdsch goedvinden werd tot dit laatste besloten. De Minister voor de zaken der R. K. eeredienst deelde toen mede, dat, zoo er tot eene organisatie wierd overgegaan, dan deswege en te gelegener tijde mededeelingen bij de Regering werden tegemoet gezien. Sedert dat tijdstip is er niets van bekend geworden; nu men zoo eensklaps door de nieuwspapieren verneemt, dat hetgeen bij het concordaat bepaald was zoo aanmerkelijk zal worden gewijzigd, en nu men te gelijk hoort gewagen van die *herstelling* van wat reeds lang opgeheven was, nu wordt het ook tijd, naar hij meent, om *volledige* openlegging te bekomen van al hetgeen ter dezer zake mogt verhandeld zijn en wat tot het genomen besluit geleid heeft. Spreker heeft ten doel, de regering uit te lokken tot het geven van al die ophelderingen, welke zij meent nuttig en oirbaar te zijn. Hij hoopt, dat de Kamer hem het verlof verleenen zal tot het rigten van eenige vragen aan de Ministers en dat de regering zich bereid zal betoonen, daarop onmiddellijk te antwoorden.

De Kamer verleent den heer *van Doorn* onmiddelijk het gevraagde verlof, waarop die heer hervat, dat het zijne bedoeling is, eene zoo volkomen mogelijke mededeeling te verkrijgen van hetgeen nopens deze gewigtige zaak gedaan en tot stand gebragt is. Tot hiertoe is deswege nog niets officiëel gebleken, zoodat de ingezetenen buiten staat zijn, met volkomen bewustheid en kennis van zaken te oordeelen. Veel van hetgeen hij wenscht te weten, is zeer moeijelijk in bepaalde vragen te bevatten, maar toch acht hij het noodig te kennen, wat de regering tot de beslissing ten deze heeft geleid. Hij bepaalt zich tot het verzoek, om, zoo er eenige stukken te dezer zake mogten gewisseld zijn, daarvan mededeeling te mogen bekomen. Wat hij verlangt heeft vooral de strekking, om de gemoederen tot kalmte te stemmen, en om, zonder vooringenomenheid, te kunnen oordeelen. Daarom meent hij, dat het bovenal noodig is aan te toonen, dat hier niet kan worden gedacht aan de herstelling van iets, dat in den boezem der natie zooveel tegenkanting en treurige herinneringen ondervindt. Het is daarop en op de volgende vragen, dat hij gaarne heden een bepaald antwoord der regering zou verlangen. Hij vraagt dus of het waarheid is, dat aan de r. k. kerk in ons land is gegeven eene kerkelijke organisatie door de oprigting van *vijf* bisdommen? Zoo ja, is dit dan het gevolg van een konkordaat met het hof van Rome, of, met andere woorden, is daartoe van staatswege medegewerkt? Of heeft men gedacht aan eene eigene, geheel op zich zelve staande regeling? Zoo dit laatste het geval is, zal die dan al of niet aan de voorafgaande kennisneming der regering onderworpen zijn? Zal niet, even als bij het reglement voor het hervormd kerkgenootschap, een voorafgaand onderzoek behooren plaats te hebben, wat al dan niet kan goedgekeurd of toegelaten worden? Moet de mededeeling van 29 Nov. jl. niet zoo worden opgevat, dat de regering nog eene voorafgaande kennisgeving van Rome verwachtte? Zoo dit niet geschied is, is er dan niet eene tekortkoming aan hetgeen de waardigheid der regering vordert? Hoe is dan tot stand gebragt de intrekking van het konkordaat van 1827 en van de overeenkomst van 1841? En mogten er over die intrekking eenige stukken gewisseld zijn, dan vraagt hij, dat ook die medegedeeld worden. Zoo de regering ten eenemale onkundig is gebleven van de wijze en het tijdstip, waarop de meergemelde organisatie zou worden ingevoerd en van het voornemen, om te herstellen hetgeen vroeger heeft bestaan, bijzonder de vestiging der bisdommen, bestaat er dan bij de regering geene reden, om het gedrag te laken van den Nederlandschen gezant te Rome? En keurt ze dan niet noodzakelijk een protest, vertoog of andere voorziening van hare zijde? Spreker hoopt, dat de regering het moge goedvinden op een en ander, zoo mogelijk nog heden, te antwoorden.

De *minister van justitie*, voorloopig belast met het ministerie voor de zaken der r. k. eeredienst, zegt het navolgende:

« Mijne heeren! De regering kon verwachten, dat de staten-generaal zouden wenschen inlichtingen te ontvangen omtrent de nieuwe organisatie der r. k. kerk hier te lande, en het is daarom, dat zij zich heeft voorbereid, om onmiddelijk aan dien wensch te kunnen voldoen. Ik heb dienvolgens de eer het volgende mede te deelen, waaruit de kamer den loop dezer zaak *volledig* zal leeren kennen.

« Het komt niet ondienstig voor, in de eerste plaats te herinneren, dat zoowel in de gewisselde stukken, als bij de openbare beraadslagingen over de begrootingen voor de beide departementen der eerediensten voor de jaren 1851, 52, 53 deze aangelegenheid ter sprake werd gebragt.

« Bij de behandeling der begrooting van 1851 werd door de regering o. a. als beginsel erkend, dat ieder kerkgenootschap de vrijheid heeft, zijn inwendig bestuur naar goedvinden te regelen; dat alle verandering in de bestaande kerkorde voortaan alleen van de kerk kunne uitgaan en dat zij daartoe kan besluiten buiten eenigen invloed van de regering, die alleen zal hebben toe te zien, dat daarbij niets worde toegelaten strijdig met de grondwet, of met de rust en de veiligheid van den staat.

»De regering voegde hierbij, dat het met hare inzigten strookte, dat ook de r. k. kerk, even als ieder ander erkend kerkgenootschap hier te lande, hare aangelegenheden op het kerkelijk terrein *zelve* regelt, altijd onder voorbehoud van het grondwettig toezigt.

»Mededeelingen in denzelfden zin zijn bij de behandeling der begrootingen van 1852 en 53 aan de staten-generaal gedaan en de beginselen der regering aangaande de vrijheid, aan alle kerkgenootschappen wat de regeling van hun inwendig bestuur betreft, toegekend, hebben geene tegenspraak ontmoet; die beginselen zijn veeleer door de staten-generaal gedeeld.

»Thans overgaande tot de vermelding van het verhandelde tusschen het gouvernement en het hof van Rome, met betrekking tot de regeling der aangelegenheden van de r. kath. kerk, zal ik de eer hebben den zakelijken inhoud der gewisselde stukken ter kennis van de kamer te brengen.

»Bij missive van den internuntius van den pauselijken stoel bij ons hof dd. 9 Dec. 1851, werd aan het gouvernement te kennen gegeven, dat de paus uit de door de regering aan de staten-generaal gedane en door dezen gunstig opgenomene mededeeling ontwaard hebbende, dat de organisatie der r. k. kerk tot stand kon worden gebragt, van meening was, dat het tijdstip om daartoe over te gaan was genaderd, doch dat men wenschte de inzigten der Regering te kennen over het voortdurend bestaan van het in 1827 gesloten, doch onuitgevoerd gebleven konkordaat.

»Den 24. Maart 1852 werd op die mededeeling door den *Minister van buitenl. zaken* geantwoord, dat, volgens de beginselen der grondwet, ieder kerkgenootschap zijne eigene organisatie kan daarstellen, behoudens zijne ondergeschiktheid aan de wetten van den staat; dat echter, wanneer van die vrijheid gebruik wordt gemaakt, de staat ontslagen zal zijn van de verbindtenissen, bij het konkordaat van 1827 aangegaan.

»De verdere briefwisseling heeft uitsluitend tot dit laatste punt betrekking gehad,

»De internuntius beantwoordde den 23. Junij 1852, het dezerzijds schrijven van 24 Maart, en stelde voor, het bedoelde konkordaat *ter zijde te stellen*, zonder het echter vervallen te verklaren.

»Den 24. Augustus opvolgend, werd door den minister van buitenlandsche zaken betoogd, dat bij de eventuele organisatie der r. k. kerk, het konkordaat noodzakelijk moest vervallen; dat men zich met geene *ter zijde stelling* kon vergenoegen, en dat al de aan-

gegane verbindtenissen voor goed moesten worden vernietigd, waaromtrent eene stellige verklaring van de zijde van het hof van Rome werd verzocht.

»Dergelijke verklaring werd den 17. September jl., door den internuntius op uitdrukkelijken last van den paus gegeven, waarmede dezerzijds den 16. der volgende maand genoegen werd genomen.

»Op die wijze is de zaak tot een einde gebragt.

»De regering heeft onlangs mededeeling ontvangen van de apostolische brieven dd. 4 en van de allokutie van den paus, dd. 7 Maart jl.

»Uit deze stukken blijkt, dat de paus, tot de organisatie der r. k. kerk in dit rijk overgaande, vijf bisdommen, waaronder een aartsbisdom, heeft ingesteld in dier voege, dat de drie tot hiertoe bestaan hebbende apostolische vikariaten van 's Hertogenbosch, Breda en Roermond, drie bisdommen zullen uitmaken, de grenzen van de gewezen vikariaten behoudende, en dat de overige gedeelten van het rijk, die tot de hollandsche zending behoord hebben, onder twee bisdommen zullen ressorteren, namelijk de provinciën van Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe, Groningen en Friesland, onder het aartsbisdom van Utrecht, en de provinciën Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland, onder het bisdom van Haarlem.

»Deze regeling heeft ten gevolge, dat de r. k. kerk in ons rijk niet meer zal bestuurd worden door den internuntius van den paus, als vice-superior van de hollandsche missie, maar door nederlandsche kerkvoogden een zelfstandig bestuur uitmakende.

»Eindelijk is nog aan de regering medegedeeld de benoeming van vier bisschoppen; de apostolische vikaris van 's Hertogenbosch, de heer *Zwijsen*, is benoemd tot aartsbisschop van Utrecht, blijvende deze kerkvoogd echter belast met het bestuur van het diocés 's Hertogenbosch; terwijl tot bisschoppen van Haarlem, Breda en Roermond zijn benoemd de heeren *van Vree*, thans president van het r. k. seminarie te Warmond; *van Hooydonk* en *Paredis*, tot hiertoe apostolische vikarissen van Breda en van Limburg.

»Ziedaar, mijne heeren! de volledige mededeeling van al wat omtrent deze aangelegenheid bij de regering bekend is.

»Eene omstandigheid vermeen ik er echter nog bij te moeten voegen; zij is deze: in de hiervoren medegedeelde briefwisseling tusschen onze regering en het hof van Rome is van onze zijde meermalen het verlangen te kennen gegeven, om voorloopige mededeeling te ontvangen van de wijze waarop en den tijd wanneer tot de kerkelijke organisatie zou worden overgegaan; had het hof van Rome aan dit verlangen gevolg gegeven, dan zou welligt, door eene gepaste raadgeving, voorkomen zijn het minder voegzame, dat men in den nu gebezigden vorm aantreft, en waardoor bij zeer velen onzer landgenooten een ongunstige indruk is ontstaan, dien het zoo heilzaam zou zijn geweest te vermijden.

»Alvorens deze mededeeling te eindigen, zij het mij vergund te herinneren, hoewel zulks voor deze vergadering onnoodig mag schijnen, dat het hier geldt een maatregel van *zuiver godsdienstigen aard*; dat de nieuwe regeling der r. kath. kerk *onmogelijk* eenig nadeel noch hinder aan andere kerkgenootschappen kan toebrengen; dat die regeling ook tot geene gevolgen in het burgerlijk leven kan leiden, en dat overigens door de regering nauwlettend zal worden toegezien, dat ieder kerkgenootschap zich houde binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den staat; — wat dit laatste betreft, geef ik bij deze de plegtige verzekering, dat ik, als minister van justitie, met de meeste zorg daartoe zal bijdragen.

»Moge deze mededeeling strekken tot bevordering van eensgezindheid en van opregte verdraagzaamheid onder alle geloofsbelijdenissen van ons rijk."

De heer *van Doorn* dankt voor de ontvangen mededeelingen. Hij gelooft, dat de zaak nu tot meerdere klaarheid is gekomen. Hij hoopt dat de ontvangen mededeelingen tot bevrediging en tot bevordering van rust bij de bevolking zullen leiden. Hij merkt echter op, dat sommige, immers vier der door hem gedane vragen, door den minister niet zijn beantwoord. Welligt dat een der andere ministers zich met die taak belasten zal. Het is wenschelijk dat ook daarop eenig antwoord worde gegeven Hij stelt er prijs op, dat de regering de grondwettige bepaling handhave, om zorg te dragen dat de koning wake, dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den staat. Hoeveel vertrouwen hij ook stelt in de verklaringen, door den minister deswege gegeven, meent hij te moeten vragen, of de regering, wanneer zij geene kennis neemt van de eerste inrigting, dan volkomen gerust kan zijn, ten aanzien van hetgeen daarbij is vastgesteld voor de toekomst. Hij herinnert dat, toen er sprake was van de vestiging der kerkorde voor de hervormde eeredienst, de regering toen bepaald heeft onderzocht, wat daarbij werd voorgeschreven, en zij toen bepaalde uitsluitingen heeft gemaakt en aan de goedkeuring van sommige punten uitdrukkelijk reserves heeft verbonden. Nu komt het hem voor, dat, als men van grenzen en jurisdiktie der R. katholijke gemeente gewaagt, men dan wel zal mogen vragen of er te dien aanzien niet denzelfden weg moet worden bewandeld, als toen er sprake was van de hervormde kerk.

De *Minister van Buitenlandsche Zaken* is gaarne bereid de volledigheid te herstellen, die men in de beantwoording van de gedane vragen heeft gemeend op te merken. Hij breidt die beantwoording zelfs uit en past haar al dadelijk op de eerste vraag toe betrekkelijk de gewisselde stukken. Uit de inzage dier stukken zal niets meer blijken dan hetgeen men reeds weet en heden medegedeeld is. Hij maakt echter volstrekt geene zwarigheid die stukken over te leggen, maar hij merkt op, dat zij onderhandelingen betreffen, welke tusschen twee gouvernementen gevoerd zijn, waarvan de openbaarmaking niet dan met wederzijdsch goedvinden kan plaats hebben. De mededeeling dient zich alzoo tot de nederlegging ter griffie te bepalen en geschiedt derhalve niet, om die stukken door middel van de drukpers bekend te maken. Het is onder dat voorbehoud, dat hij geen bezwaar vindt in de mededeeling dier bescheiden. Wat aangaat de vraag of er eenige voorafgaande officiële mededeeling van den kant van het hof van Rome heeft plaats gehad en zoo neen, of de waardigheid der regering dan niet is aangerand, meent hij eene ontkennende beantwoording te moeten geven. Dezerzijds is bij elke gelegenheid hoogen prijs gesteld op eene *voorafgaande* mededeeling. Van de andere zijde heeft men deswege het stilzwijgen in acht genomen. Men dacht alzoo dat er geen bezwaar tegen het verzoek bestond. Nu men aan het verlangen *niet* heeft voldaan, schijnt dat bezwaar wel te hebben bestaan. Maar het eenige gevolg dat dit kan opleveren, kan alleen dit zijn, dat men zich daarover gevoelig betoont en dit kenbaar maakt. — En wat het gedrag van den nederlandschen gezant te Rome aangaat, er bestaat volstrekt geene reden, om dat gedrag te laken. Integendeel met genoegen kan hij verklaren, dat die gezant zich buiten deze geheele zaak heeft gehouden. Alle onderhandelingen zijn hier tusschen zijnen ambtsvoorganger en den pauselijken internuntius gevoerd. Er bestaat alzoo geen grond hoegenaamd, om het gedrag van den gezant in het allerminste te laken.

De *Minister van Financiën*, belast met de zaken der hervormde eeredienst, acht zich verpligt te antwoorden op de gedane vraag: waarom bij de regeling der r. k. kerk, niet dezelfde weg als ten aanzien der hervormde kerk bewandeld is? Reeds vroeger heeft hij opgemerkt, dat de beide zaken niet op gelijke lijn kunnen geplaatst worden. Het is bekend, dat de reserves, onder welke het reglement voor het hervormd kerkgenootschap is goedgekeurd, niet onder zijn ministerie gemaakt zijn. Hij zal de handelwijze van zijnen ambts-voorganger noch verdedigen, noch bestrijden. Maar hij zal alleen doen opmerken, dat de elf reserves, die er gemaakt zijn, het noodwendig gevolg zijn van den weg, die gevolgd is bij de herziening van het reglement voor de hervormde kerk. In plaats van eene konstituante te benoemen, heeft men het reglement van 1816 in het oog gehouden. Men heeft zich dus geheel in den kring van het oude reglement bewogen. Hier is het echter een geheel andere staat van zaken. Zoo men nu op het groote verschil opmerkzaam maakt, dan valt er op te antwoorden, dat de beide zaken volstrekt niet waren gelijk te stellen.

De heer *Gevers van Endegeest* vangt aan met op te merken, dat het weinige, wat men van den kant van het ministerie gehoord heeft, men reeds gedacht had te vernemen. Het komt eigenlijk daarop neder, dat door de regering sedert den 29 Nov. jl. niets is gedaan. De geheele houding der regering, het stilzwijgen in het officiële dagblad, toont aan, dat van hare zijde schier niets gedaan werd. Uit de mededeeling van 29. Nov. jl., was gebleken, dat, met wederzijdsch goedvinden, het vroeger gesloten konkordaat geheel was te nietgedaan en alle verbindtenissen, daaruit voortvloeijende, als vervallen werden beschouwd. Door de regering werd alzoo er gaaf in toegestemd, dat met het konkordaat ook wegvielen sommige salutaire bepalingen, die daarin waren vervat. Spreker geeft zijne bevreemding te kennen, dat de regering niet voorzien heeft den indruk, dien deze invoering der bisdommen en die regeling der r. kath. kerk op het grootste deel der bevolking zou maken. De regering heeft alzoo, zijns inziens, miskent het protestantsch element, hetwelk in ons land aanwezig is en niet in het oog gehouden den aard der banden, die tusschen de protestantsche bevolking en het stamhuis van Oranje zoo innig bestaat. Door de regering is niet bevroed de sensatie, de scheuring, de klove, die, naar het te vreezen is, zoo ligt mogelijk zijn, zoo ligt kunnen ontstaan. De regering heeft alzoo eene dwaling begaan, zij heeft in dat opzigt niet aan hare roeping beantwoord. Vraagt hij zich af, wat de regering had kunnen doen, dan herinnert hij zich, dat het 5de add. art. der grondwet eenige wetten voorschrijft, die binnen zekeren tijd moeten worden vastgesteld. Ten gevolge van *force majeure* en andere oorzaken, is aan dat grondwettige bezwaar nog niet voldaan. Dezelfde wapenen, die men bezigt, om dat te verdedigen, konden ook worden ingebragt, tot behoud van het *status quo* ten aanzien van het konkordaat. Men had welligt den schok kunnen voorkomen, dien eene zoo onverwachte en plotselijke invoering noodwendig moest te weeg brengen. Men had kunnen beproeven, om de invoering der nieuwe organisatie uit te stellen en te verschuiven. Ook in 1840 ontstond het denkbeeld om het konkordaat in werking te brengen, en desniettemin besloot men de zaak voorloopig te laten rusten. Ook nu had men kunnen trachten den tegenwoordigen staat van zaken eenigen tijd te behouden. Men had welligt kunnen aandringen op eene regeling der zaken in een meer gematigden zin. Mogelijk had men, even als bij het konkordaat, de vestiging kunnen verkrijgen niet van 5, maar van slechts 2 bisdommen. Welligt had men kunnen verkrijgen, dat de aartsbisschop niet te Utrecht ware gevestigd, waardoor toch treurige herinneringen moesten opgewekt worden. Wel is waar, heden heeft men gehoord, dat de aartsbisschop niet te Utrecht, maar te 's Hertogenbosch zal wonen; doch wat heden niet is kan morgen gebeuren. Het blijft als een dreigend zwaard hangen. Men had in een woord kunnen beproeven, dat niet eene regeling werd herboren, wier kortstondig bestaan in vroegere tijden zulke droevige herinneringen heeft achtergelaten. Men had in allen gevalle den schok zoo veel mogelijk moeten lenigen en voorkomen. Kon men dit niet, dan had men de regeling voor het minst niet het eerst uit vreemde dagbladen moeten vernemen. Dan had de regering den loop der gebeurtenissen omstandig aan het volk moeten kenbaar en alle inlichtingen openbaar maken. Het nederlandsche volk had er regt op, op zoodanige wijze te worden ingelicht en niet van ter zijde en uit den vreemde zoodanige berigten te moeten vernemen. Wat heeft de regering gedaan, om tot een goed einde te komen? Wat heeft onze gezant te Rome gedaan? Niets, alles is buiten hem omgegaan. Zoodanige wijze van handelen zou tot de vraag kunnen aanleiding geven, wat we dan met een gezant te Rome te doen hebben? Het komt Spreker ongelooflijk voor, dat men geene betere resultaten had kunnen verkrijgen, zoo men den internuntius de ernstige gevolgen eener zoo plotselinge regeling had voorgehouden. Is het algemeen belang, is het ware belang ook der r. k. kerk zelve, wel genoegzaam in het oog gehouden? Hij kan het zich niet voorstellen, dat, zoo de regering iets gedaan had, men dan niets meer zou hebben kunnen verkrijgen. Heeft de regering dan niets van dat alles beproefd? Dan heeft zij ook 's lands welzijn niet begrepen en niet genoegzaam behartigd; dan is de regering niet genoegzaam verantwoord. Dan had de regering in allen gevalle ook vroeger moeten bewijzen, dat alles buiten haar toedoen en buiten hare schuld ware geschied. Spr. herinnert al verder, dat de minister, die de traktaten met Rusland en Frankrijk sloot, waarvan het laatste met algemeene stemmen werd verworpen, nog is aangebleven tot in October 1852, en wel met het bepaalde doel, gelijk gebleken is, om deze zaak te regelen en af te doen vóór dat hij aftrad. De regering kan daarvan niet onkundig gebleven zijn. Heeft het ministerie dan niet *homogeen* gehandeld? Heeft men den minister van buitenlandsche zaken

dan alleen laten handelen in de gewigtige omstandigheden van den laatsten tijd? Is dit gebeurd, dan heeft de regering zeer onvoorzigtig gehandeld. Gaarne brengt hij alle hulde aan de eerlijkheid en goede trouw van den afgetreden minister, doch hij moest op zijn standpunt eenzijdig oordeelen. Heeft de regering de behandeling van dit gewigtig vraagstuk aan dien minister alleen overgelaten, dan is de regering nalatig geweest; dan heeft zij niet gehandeld in een konstitutionelen zin; dan is zij niet te werk gegaan overeenkomstig den pligt eener regering, die homogeen moet zijn en handelen. Dan is de aard van den grondwettigen regeringsvorm geheel miskend. Indien zoodanige gewigtige maatregel onder eene vorige regering door een enkel minister ware behandeld, ja zelfs zoo die onder een vroeger ministerie tot stand gekomen ware, een algemeen afkeurend oordeel ware over hetzelve uitgesproken. Nu de regeling daar is, die welligt verdedigbaar is, mag hij niet ontveinzen, dat de wijze, waarop die regeling werd afgekondigd, voor het grootste gedeelte der bevolking hard en kwetsend te achten was. Nu vraagt hij, of er tegen de bedoelde uitdrukkingen niet geprotesteerd is? Openlijk had men moeten protesteren voor een land, waarvan het grootste deel der bevolking uit protestanten bestaat, waar de gezant te Rome afgevaardigd is door een protestantschen vorst, wiens koningrijk men in de openbaar gemaakte stukken zelfs niet eens noemt. Hij hoopt, dat de waardigheid van het nederlandsche volk alsnog door een openlijk protest zal worden gehandhaafd. Over het *regt* heeft spr. niet gemeend te moeten spreken. Geschriften van een geachten hoogleeraar, nog heden morgen gelezen, toonen aan, dat de zaak voor verschillende beschouwingen vatbaar was. Toegegeven echter, dat de pauselijke stoel, met de grondwet in de hand, het regt had die regeling hier te lande in te voeren, dan vraagt spr. nog, of men, met de hand op het geweten, kan antwoorden, dat men iets gedaan heeft tot bevrediging van het gevoel van het nederlandsche volk? Hij kan daarop geen geruststellend antwoord geven. Hij vreest, dat door deze zaak veel kwaads is gesticht. Hij besluit met de bede, dat de Voorzienigheid de harten tot vrede, verdraagzaamheid en liefde stemme; dat men, ondanks al het voorgevallene, in Nederland moge voortgaan elkander de broederhand te geven; dat men niet uit het oog verlieze, dat allen zonen zijn van hetzelfde vaderland, kinderen van denzelfden geboortegrond, dienaren van denzelfden Heer! Hij hoopt dan ook, dat de gerezen klove spoedig geheel moge worden gesloten.

De heer *van Hall* zal noch eene goed-, noch eene afkeuring uitspreken, zoo lang hij geen inzage van de stukken genomen heeft. Hij bedankt den Minister van buitenl. zaken voor de gegeven inlichtingen en hij vindt ook daarom nadere raadpleging noodig, omdat hij een klein verschil meent te ontwaren tusschen hetgeen de Minister van R. K. eeredienst heden en hetgeen de Minister van buitenlandsche zaken den 29 Nov. gezegd heeft, namelijk de uitdrukkelijke opheffing van het konkordaat. Hij berust overigens in het depôt der stukken ter griffie, ofschoon hij het motief om geene meerdere publiciteit te geven, niet kan beamen, en daarin zelfs een gevaarlijk precedent ziet. Onze regering geeft aan de vertegenwoordiging mededeeling van eene afgedane zaak, en behoeft de publiciteit daarvan niet afhankelijk te maken van de toestemming der andere partij. Hij beveelt die konsideratie aan de regering aan, maar in allen geval, kan hij geen oordeel over de zaak uitbrengen, zoolang hij de stukken niet heeft ingezien. Hij zal zich verder onthouden, om in uitweidingen te treden. Zijne beschouwingen over het regt van elke gezindheid om haar kerkgenootschap in zich zelf te organiseren is bekend; maar hij wenscht nog eene vraag te doen. De minister van r. k. eeredienst heeft gezegd, dat de bisschoppen benoemd zijn: hij wenscht te vragen of de bisschoppen door den paus benoemd zijn.

De minister van r. k. eeredienst antwoordt toestemmend, gelijk blijkt uit de mededeeling van den internuntius.

De heer *Groen van Prinsterer* vereenigt zich met al hetgeen door den heer *Gevers* is aangevoerd, maar deelt ook de opinie van den heer *van Hall*, dat men op dit oogenblik de zaak niet verder kan behandelen alvorens inzage der stukken te hebben genomen. Hij dankt den heer *van Doorn* voor zijne interpellatie; want de natie heeft regt dat zulke onderwerpen door de vertegenwoordiging met aandacht en naauwgezetheid worden behandeld. Hij dankt de heeren ministers voor hunne gegeven inlichtingen en zeer bepaaldelijk den minister van buitenl. zaken voor zijne gedane belofte tot mededeeling van de gewisselde stukken. Maar op dit oogenblik acht spr. zich geheel onbevoegd, om verder in deze zaak te treden, omdat zijn oordeel zal afhangen van de lezing en overweging dier stukken, en eerst daarna zal men regt kunnen beoordeelen, wat de eigenlijke stand der zaak is. Voorloopig moet hij zeggen, dat er eene misvatting schijnt te bestaan. De minister van r. k. eeredienst heeft herinnerd, dat de grondwet geen regt geeft om zich *in sacra* te mengen, maar over dat beginsel, reeds vóór 1848 erkend, is hier eigenlijk geen sprake. Als het de vraag is, of de organisatie met de eigenaardigheid der r. kerk overeenkomt; of er bisschoppen zullen benoemd worden, of er titels zullen worden verleend, of in de r. k. kerken zal plaats hebben wat met de eigenaardigheid van het kerkgenootschap overeenkomt, — dan zal daarover in het geheele land, weinig of geen verschil bestaan. Dit is ook de zin van alle adressen; daarover kan geen twijfel heerschen. Maar als dergelijke organisatie, uit den aard der zaak in aanraking komt met den staat; als zij werkt naar buiten, dan wordt zij eene gemengde zaak, en dan kan er geene eenzijdige beslissing worden genomen, maar dan is er verstandhouding, overleg noodig. En nu meent spr., dat in deze het gemeen overleg met de vertegenw. geheel ter zijde is gelaten. De vraag is dus niet of er regt bestond tot organisatie, maar of er overleg noodig was. Er zijn nog meer punten die spr. uit de stukken zal moeten opmaken. Het blijkt b. v. dat het hof van Rome in gebreke is gebleven eene voorafgaande mededeeling van de tot stand gebragte organisatie te doen, maar het hof van Rome zal kunnen antwoorden: »Ik heb gedaan wat gij mij toegestaan hebt; gij hebt mij gezegd: ik was geheel vrij!" Deze en vele andere moeijelijke en teedere punten zullen eerst dan volledig kunnen worden opgehelderd, als men kennis genomen zal hebben van de stukken; de natie heeft regt, dat deze zaak niet met overhaasting worde behandeld, opdat men ernstig overwege wat geschied is, en wat welligt zou kunnen geschieden om de moeijelijkheden en, hij mag misschien zeggen, de gevaren, die reeds ontstaan zijn, te keer te gaan.

De Minister van Buitenl. zaken moet herhalen, dat men in de over te leggen stukken niet anders zal vinden dan hetgeen bereids is bekend gemaakt; maar hij mag de rede van den heer *Gevers* niet onbeantwoord laten. Die spreker heeft gevraagd wat de regering gedaan heeft en heeft daaraan vastgeknoopt eenige eigen beschouwingen van hetgeen zij, naar de meening van dien spr. had moeten doen. Wanneer die spr. een meer juist standpunt had gekozen, dan had hij zijne geheele rede achterwege kunnen laten. Als die spr. toch vroeg: wat heeft de regering gedaan om de organisatie voor te komen en hij antwoordt daarop dan: *niets!* dan is in dat antwoord reeds de regtvaardiging der regering opgesloten, want de regering *bezat het regt niet* iets te doen. De onderhandelingen hebben dan ook alleen geloopen over de vraag, of het konkordaat stilzwijgend of uitdrukkelijk zou worden opgeheven, *dat* was het punt van aanraking met de .egering.

Nietemin zal de minister nu nog kortelijk nagaan. wat, in de schatting van dien spr., de regering had moeten doen.

1°. vroeg hij, kon niet het *status quo* van het konkordaat gehandhaafd zijn gebleven. Die uitdrukking is reeds op zich zelve oneigenaardig. Het *status quo* was de absentie van het konkordaat; het konkordaat was niet in uitvoering en z. exc. heeft reden om te vragen, of niet de volle uitvoering van het konkordaat van 1827 bij vele protestanten meerder bezwaar of meerder aanstoot zou hebben gegeven.

2°. Wenschte die spr. eene regeling in meer gemagtigden zin. Maar de regering is geheel buiten de regeling gebleven en kon op haar standpunt ook niets anders doen.

3°. Waarom is onze gezant te Rome in deze zaak niet gebezigd? omdat de onderhandelingen *hier* gevoerd zijn; en vraagt die spr. dan, wat doet men dan met een gezant te Rome, dan kan zijne Exc. op zijne beurt vragen, wat doet men dan met een minister van buitenlandsche zaken hier in den Haag?

4°. De regering zou het welzijn des lands niet hebben betracht. Dit is eene zware, doch voorbarige beschuldiging, die Z. Exc. zich vleit, dat de spr. zelf later zal inzien, dat hij daarin te ver is gegaan. De regering, zeide hij, is nu niet verantwoord, maar wel, in den zin van dien spr. als zij de organisatie had weten terug te houden of te keeren. Maar dat kon, dat mogt de regering niet volgens de bepalingen der grondwet.

5°. Spr. wil een krachtig protest en daardoor de waardigheid handhaven. Z. exc. moet vragen van wien? en tegen wat? Hij zeide een protest van het nederl. volk, maar hij vergat, dat hij had willen zeggen, van een gedeelte van het volk. Tegen wat? tegen eene redevoering, uitgesproken in Rome, houdende kennisgeving van de organisatie? Maar die redevoering was niet aan de nederl. regering gerigt, en kon dus harerzijds ook geene aanleiding geven tot een protest, hetgeen alleen het geval had kunnen zijn, indien daarin uitdrukkingen voorkwamen, gerigt tegen de regering of tegen het volk, hetgeen niet het geval is.

De heer *Metman* merkt op, dat uit de gedane mededeelingen blijkt, dat de regering zich bepaald heeft tot het grondwettig terrein, het regt namelijk der onderscheidene kerkgenootschappen tot regeling hunner inwendige organisatie, mits blijvende binnen de palen der gehoorzaamheid aan de wetten van den staat. Spr. heeft de verklaring dienaangaande met het uiterste genoegen vernomen, en hij wil nu niet vragen, of de organisatie niet op eene andere wijze had kunnen worden tot stand gebragt en of niet de gezant te Rome had kunnen of moeten zorgen, dat de regering ten deze behoorlijk ware ingelicht, maar hij wenscht alleen bij deze gelegenheid de aandacht te vestigen op art. 165 der grondwet. Het bepaalt, dat aan alle kerkgenootschappen in het rijk gelijke bescherming wordt verleend, en de heer *van Doorn* heeft er reeds op gewezen, dat dit artikel bij de organisatie van het r. k. kerkgenootschap in den ruimsten zin is opgevat, doch bij die der hervormde eeredienst niet. In de zitting van 27 Nov. ll., bij de behandeling van het 6e hoofdstuk der begrooting, heeft Spr. op die omstandigheid reeds gewezen, met het oog op de organisatie van de hervormde kerk, die eenigen tijd te voren heette te zijn goedgekeurd, en hij wees er destijds tevens op, dat de toestand, waarin die zaak verkeerde, niet kon blijven voortduren. Wat heeft de minister van de hervormde eeredienst toen gezegd en nu? Men heeft er op gewezen, dat er verschil bestond, omdat het reglement voor de hervormde kerk van 1816 de voorwaarde stelde, dat er nooit eene organisatie kon worden tot stand gebragt, dan met goedvinden van het gouvernement. Het onderscheid is juist, maar de gevolgtrekking niet; want deze was, dat men reserves moest maken. Men heeft nu wel gezegd, dat die reserves zouden worden ingetrokken, maar tot dus ver is dit niet geschied en daarom blijft hij aandringen. De regering zelve keurt dus die reserves niet goed, maar waarom blijven ze dan nog bestaan, waarom geeft zij niet aan het hervormd kerkgenootschap de volledige bevoegdheid om zich te organiseren zoo als het verkiest, behoudens de ondergeschiktheid aan de wetten van den staat? Het hervormd kerkgenootschap heeft zeer zeker toch ook regt, om zich op de toepassing van art. 165 Gwt. te beroepen, en spr. hoopt alsnog de toezegging van die intrekking der reserves te bekomen.

De heer *Gevers van Endegeest* merkt nog op: 1°. dat hij zich niet onvoorwaardelijk tegen de regeling van het r. kath. kerkgenootschap verklaard heeft, maar alleen dat hij uitstel raadzaam had gekeurd en dat in de *wijze* der regeling misschien verandering ware te brengen geweest; 2°. als het *status quo* van het konkordaat was, dat er geen konkordaat bestond, waarom er dan eene kwestie van gemaakt, hoe het uit de wereld zou gemaakt worden; 3°. juist omdat de regering verklaard heeft, dat uit de over te leggen stukken niets nieuws zou blijken, heeft spr. een anderen weg gevolgd dan de heeren *van Hall* en *Groen*, die hun oordeel van die stukken hebben afhankelijk gemaakt.

De *minister van buitenlandsche zaken* zegt nog omtrent het konkordaat, dat het, in 1827 gesloten, in de uitvoering is vertraagd door de Belgische omwenteling; dat daarna in 1841 is overeengekomen, om het *provisioneel* niet uit te voeren; *dat* is de konventie van 1841, en kan men nu het behoud van dat *status quo* tegenwerpen aan zijne r. k. landgenooten, om hen te bevredigen, wanneer zij op de eindregeling hunner inwendige kerkordening aandringen; z. exc. gelooft dit niet.

De heer *Groen van Prinsterer* zegt nog, dat hij niet zoo zeer zijn oordeel thans wenscht op te schorten, alleen om hetgeen uit de stukken die medegedeeld zullen worden blijken zal, maar ook van den aard, het gewigt en de moeijelijkheid van geheel de zaak; ook uit hoofde van het grondwettig standpunt. De regering toch zegt, en daarop komt de geheele verdediging neder: »wij hebben *niets* gedaan; wij meenden niets te hebben mogen doen." Maar velen in den lande meenen juist dat die opvatting niet overeenkomt met den zin en den geest ook van onze tegenwoordige grondwet.

Niemand meer het woord vragende, worden deze beraadslagingen gesloten en gaat de vergadering uiteen.

Utrecht, bij L. E. BOSCH en Comp.

dan alleen laten handelen in de gewigtige omstandigheden van den laatsten tijd? Is dit gebeurd, dan heeft de regering zeer onvoorzigtig gehandeld. Gaarne brengt hij alle hulde aan de eerlijkheid en goede trouw van den afgetreden minister, doch hij moest op zijn standpunt eenzijdig oordeelen. Heeft de regering de behandeling van dit gewigtig vraagstuk aan dien minister alleen overgelaten, dan is de regering nalatig geweest; dan heeft zij niet gehandeld in een konstitutionelen zin; dan is zij niet te werk gegaan overeenkomstig den pligt eener regering, die homogeen moet zijn en handelen. Dan is de aard van den grondwettigen regeringsvorm geheel miskend. Indien zoodanige gewigtige maatregel onder eene vorige regering door een enkel minister ware behandeld, ja zelfs zoo die onder een vroeger ministerie tot stand gekomen ware, een algemeen afkeurend oordeel ware over hetzelve uitgesproken. Nu de regeling daar is, die welligt verdedigbaar is, mag hij niet ontveinzen, dat de wijze, waarop die regeling [illegible] bekendigd, voor het grootste gedeelte der bevolking hard en kwetsend te achten was. Nu vraagt hij, of er tegen de bedoelde uitdrukkingen niet geprotesteerd is? Openlijk had men moeten protesteren voor een land, waarvan het grootste deel der bevolking uit protestanten bestaat, waar de gezant te Rome afgevaardigd is door een protestantschen vorst, wiens koningrijk men in de openbaar gemaakte stukken zelfs niet eens noemt. Hij hoopt, dat de waardigheid van het nederlandsche volk alsnog door een openlijk protest zal worden gehandhaafd. Over het regt heeft spr. niet gemeend te moeten spreken. Geschriften van een geachten hoogleeraar, nog heden morgen gelezen, toonen aan, dat de zaak voor verschillende beschouwingen vatbaar was. Toegegeven echter, dat de pauselijke stoel, met de grondwet in de hand, het regt had die regeling hier te lande in te voeren, dan vraagt spr. nog, of men, met de hand op het geweten, kan antwoorden, dat men iets gedaan heeft tot bevrediging van het gevoel van het nederlandsche volk? Hij kan daarop geen geruststellend antwoord geven. Hij vreest, dat door deze zaak veel kwaads is gesticht. Hij besluit met de bede, dat de Voorzienigheid de harten [illegible] in Nederland nog voortgaan elkander de broederhand te geven; dat men niet uit het oog verlieze, dat allen zonen zijn van hetzelfde vaderland, kinderen van denzelfden geboortegrond, dienaren van denzelfden Heer! Hij hoopt dan ook, dat de gerezen klove spoedig geheel moge worden gesloten.

De heer van Hall zal noch eene goed-, noch eene afkeuring uitspreken, zoo lang hij geen inzage van de stukken genomen heeft. Hij bedankt den Minister van buitenl. zaken voor de gegeven inlichtingen en hij vindt ook daarom nadere raadpleging noodig, omdat hij een klein verschil meent te ontwaren tusschen hetgeen de Minister van R. K. eeredienst heden en hetgeen de Minister van buitenlandsche zaken den 29 Nov. gezegd heeft, namelijk de uitdrukkelijke opheffing van het konkordaat. Hij berust overigens in het depôt der stukken ter griffie, ofschoon hij het motief om geene meerdere publiciteit te geven, niet kan beamen, en daarin zelfs een gevaarlijk precedent ziet. Onze regering geeft aan de vertegenwoordiging mededeeling van eene afgedane zaak, en houdt de publiciteit daarvan niet afhankelijk te maken van de toestemming der andere partij. Hij bedoelt die konsideratie aan de regering aan, maar, in allen geval, kan hij geen oordeel over de zaak uitbrengen, zoolang hij de stukken niet heeft ingezien. Hij zal zich verder onthouden, om in uitweidingen te treden. Zijne beschouwingen over het regt van elke gezindheid om haar kerkgenootschap in zich zelf te organiseren is bekend; maar hij wenscht nog eene vraag te doen. De minister van r. k. eeredienst heeft gezegd, dat de bisschoppen [illegible] zijn: hij wenscht te vragen of de bisschoppen door den paus benoemd zijn.

De minister van r. k. eeredienst antwoordt toestemmend, gelijk blijkt uit de mededeeling van den internuntius.

De heer Groen van Prinsterer vereenigt zich met al hetgeen door den heer Gevers is aangevoerd, maar deelt ook de opinie van den heer van Hall, dat men op dit oogenblik de zaak niet verder kan behandelen alvorens inzage der stukken te hebben genomen. Hij dankt den heer van Doorn voor zijne interpellatie; want de natie heeft regt dat zulke onderwerpen door de vertegenwoordiging met aandacht en naauwgezetheid worden behandeld. Hij dankt de heeren ministers voor hunne gegeven inlichtingen en zeer bepaaldelijk den minister van buitenl. zaken voor zijne gedane belofte tot mededeeling van de gewisselde stukken. Maar op dit oogenblik acht spr. zich geheel onbevoegd, om verder in deze zaak te treden, omdat zijn oordeel zal afhangen van de lezing en overweging dier stukken, en eerst daarna zal men regt kunnen beoordeelen, wat de eigenlijke stand der zaak is. Voorloopig moet hij zeggen, dat er eene misvatting schijnt te bestaan. De minister van r. k. eeredienst heeft herinnerd, dat de grondwet geen regt geeft om zich *in sacra* te mengen, maar over dat beginsel, reeds vóór 1848 erkend, is hier eigenlijk geen sprake. Als het de vraag is, of de organisatie met de eigenaardigheid der r. kerk overeenkomt; of er bisschoppen zullen benoemd worden, of er titels zullen worden verleend, of in de r. k. kerken zal plaats hebben wat met de eigenaardigheid van het kerkgenootschap overeenkomt, — dan zal [illegible] in het geheele land, *waarschijnlijk* of geen verschil bestaan. Dit is ook de zin van alle adressen; daarover kan geen twijfel heerschen. Maar als dergelijke organisatie, uit den aard der zaak in aanraking komt met den staat; als zij werkt naar buiten, dan wordt zij eene gemengde zaak, en dan kan er geene eenzijdige beslissing worden genomen, maar dan is er verstandhouding, overleg noodig. En nu meent spr., dat in deze het gemeen overleg met de vertegenw. geheel ter zijde is gelaten. De vraag is dus niet of er regt bestond tot organisatie, maar of er overleg noodig was. Er zijn nog meer punten die spr. uit de stukken zal moeten opmaken. Het blijkt b. v. dat het hof van Rome in gebreke is gebleven eene voorafgaande mededeeling van de tot stand gebragte organisatie te doen, maar het hof van Rome zal kunnen antwoorden: „ik heb gedaan wat gij mij toegestaan hebt; gij hebt mij gezegd: ik was geheel vrij!” Deze en vele andere moeijelijke en teedere punten zullen eerst dan volledig kunnen worden opgehelderd, als men kennis genomen zal hebben van de stukken; de natie heeft regt, dat deze zaak niet met overhaasting worde behandeld, opdat men ernstig overwege wat geschied is, en wat welligt zou kunnen geschieden, en de moeijelijkheden en, hij mag misschien zeggen, de gevaren, die met [illegible] zijn, te keer te gaan.

De Minister van buitenl. zaken moet herhalen, dat men in de over te leggen stukken niet anders zal vinden dan hetgeen bereids is bekend gemaakt; maar hij mag de rede van den heer Gevers niet onbeantwoord laten. Die spreker heeft gevraagd wat de regering gedaan heeft en heeft daaraan vastgeknoopt eenige eigen beschouwingen van hetgeen zij, naar de meening van dien spr. had moeten doen. Wanneer die spr. een meer juist standpunt had gekozen, dan had hij zijne geheele rede achterwege kunnen laten. Als die spr. toch vraagt: wat heeft de regering gedaan om de organisatie voor te komen en hij antwoordt daarop dan: niets! dan is in dat antwoord reeds de regtvaardiging der regering opgesloten, want de regering *bezat het regt niet* iets te doen. De onderhandelingen hebben dan ook alleen geloopen over de vraag, of het konkordaat stilzwijgend of uitdrukkelijk zou worden opgeheven, dat was het punt van aanraking met de regering.

Niettemin zal de minister nu nog kortelijk nagaan, wat, in de schatting van dien spr., de regering had moeten doen.

1°. vroeg hij, kon niet het status quo van het konkordaat gehandhaafd zijn gebleven. Die uitdrukking is reeds op zich zelve onnaauwkeurig. Het status quo was de absentie van het konkordaat; het konkordaat was niet in uitvoering en z. exc. heeft reden om te vragen, of niet de volle uitvoering van het konkordaat van 1827 bij vele protestanten meerder bezwaar of meerder aanstoot zou hebben gegeven.

2°. Wenschte die spr. eene regeling in meer gematigden zin. Maar de regering is geheel buiten de regeling gebleven en kon op haar standpunt ook niets anders doen.

3°. Waarom is onze gezant te Rome in deze zaak niet gekwetst? omdat de onderhandelingen hier gevoerd zijn; en vraagt die spr. dan, wat doet men dan met een gezant te Rome, dan kan zijne Exc. op zijne beurt vragen, wat doet men dan met een minister van buitenlandsche zaken hier in den Haag?

4°. De regering zou het welzijn des lands niet hebben betracht. Dit is eene zware, doch voorbarige beschuldiging, die Z. Exc. zich vleit, dat die spr. zelf later zal inzien, dat hij daarin te ver is gegaan.

De regering, zeide hij, is nu niet verantwoord, maar wel, in den zin van dien spr. als zij de organisatie had weten terug te houden of te keeren. Maar dat kon, dat mogt de regering niet volgens de bepalingen der grondwet.

5°. Spr. wil een krachtig protest en daardoor de waardigheid handhaven. Z. exc. moet vragen van wien? en tegen wat? Hij zeide een protest van het nederl. volk, maar hij vergat, dat hij had willen zeggen, van een gedeelte van het volk. Tegen wat? tegen eene redevoering, uitgesproken in Rome, houdende kennisgeving van de organisatie? Maar die redevoering was niet aan de nederl. regering gerigt, en kon dus harerzijds ook geene aanleiding geven tot een protest, hetgeen alleen het geval had kunnen zijn, indien daarin uitdrukkingen voorkwamen, gerigt tegen de regering of tegen het volk, hetgeen niet het geval is.

De heer Mesman merkt op, dat uit de gedane mededeelingen blijkt, dat de regering zich bepaald heeft tot het grondwettig terrein, het regt namelijk der onderscheidene kerkgenootschappen tot regeling hunner inwendige organisatie, mits blijvende binnen de palen der gehoorzaamheid aan de wetten van den staat. Spr. heeft de verklaring dienaangaande met het uiterste genoegen vernomen, en hij wil nu niet vragen, of de organisatie niet op eene andere wijze had kunnen worden tot stand gebragt en of niet de gezant te Rome had kunnen of moeten zorgen, dat de regering ten deze behoorlijk ware ingelicht, maar hij wenscht alleen bij deze gelegenheid de aandacht te vestigen op art. 165 der grondwet. Het bepaalt, dat aan alle kerkgenootschappen in het rijk gelijke bescherming wordt verleend, en de heer van Doorn heeft er reeds op gewezen, dat dit artikel bij de organisatie van het r. k. kerkgenootschap in den ruimsten zin is opgevat, doch bij die der hervormde eeredienst niet. In de zitting van 27 Nov. ll., bij de behandeling van het 6e hoofdstuk der begrooting, heeft spr. op die omstandigheid reeds gewezen, met het oog op de organisatie van de hervormde kerk, die eenigen tijd te voren heette te zijn goedgekeurd, en hij wees er destijds tevens op, dat de toestand, waarin die zaak verkeerde, niet kon blijven voortduren. Wat heeft de minister van de hervormde eeredienst toen gezegd en nu? Men heeft er op gewezen, dat er verschil bestond; omdat het reglement voor de hervormde kerk van 1816 de voorwaarde stelde, dat er nooit eene organisatie kon worden tot stand gebragt, dan met goedvinden van het gouvernement. Het onderscheid is juist, maar de gevolgtrekking niet; want deze was, dat men reserves moest maken. Men heeft nu wel gezegd, dat die reserves zouden worden ingetrokken, maar tot dus ver is dit niet geschied en daarom blijft hij aandringen. De regering zelve keurt dus die reserves niet goed, maar waarom blijven zij dan nog bestaan, waarom geeft zij niet aan het hervormd kerkgenootschap de volledige bevoegdheid om zich te organiseren zoo als het verkiest, behoudens de ondergeschiktheid aan de wetten van den staat? Het hervormd kerkgenootschap heeft zeer zeker toch ook regt, om zich op de toepassing van art. 165 Gwt. te beroepen, en spr. hoopt alsnog de toezegging van die intrekking der reserves te bekomen.

De heer Gevers van Endegeest merkt nog op: 1°. dat hij zich niet onvoorwaardelijk tegen de regeling van het r. kath. kerkgenootschap verklaard heeft, maar alleen dat hij uitstel raadzaam had gekeurd en dat in de wijze der regeling misschien verandering ware te brengen geweest; 2°. als het status quo van het konkordaat was, dat er geen konkordaat bestond, waarom er dan eene kwestie van gemaakt, hoe het uit de wereld zou gemaakt worden; 3°. juist omdat de regering verklaard heeft, dat uit de over te leggen stukken niets nieuws zou blijken, heeft spr. een anderen weg gevolgd dan de heeren van Hall en Groen, die hun oordeel van die stukken hebben afhankelijk gemaakt.

De minister van buitenlandsche zaken zegt nog omtrent het konkordaat, dat het, in 1827 gesloten, in de uitvoering is vertraagd door de belgische omwenteling; dat daarna in 1841 is overeengekomen, om het provisioneel niet uit te voeren; dat is de konventie van 1841, en kan men nu het behoud van dat status quo tegenwerpen aan zijne r. k. landgenooten, om hen te bevredigen, wanneer zij op de eindregeling hunner inwendige kerkordening aandringen; z. exc. gelooft dit niet.

De heer Groen van Prinsterer zegt nog, dat hij niet zoo zeer zijn oordeel thans wenscht op te schorten, alleen om hetgeen uit de stukken die medegedeeld zullen worden blijken zal, maar ook om den aard, het gewigt en de moeijelijkheid van geheel de zaak; ook uit hoofde van het grondwettig standpunt. De regering zegt, en daarop komt de geheele verdediging neder: „wij hebben niets gedaan; wij meenden niets te hebben mogen doen.” Maar velen in den lande meenen juist dat die opvatting niet overeenkomt met den zin en den geest ook van onze tegenwoordige grondwet.

Niemand meer het woord vragende, worden deze beraadslagingen gesloten en gaat de vergadering uiteen.

Utrecht, bij L. E. BOSCH en Comp.